

Η ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Άριθμ. Πρωτ. 2994

Άριθμ. Διεκπ. 1323

Άθήνησι τῇ 27ῃ Αὐγούστου 2001

Παναγιώτατε καὶ Θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικῆ Πατριάρχᾳ, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφε καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, κύριε Βαρθολομαῖε, τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἐγκαίρου ἀπαντήσεως ἔδει νὰ τύχῃ τὸ ἀπὸ 30ῆς Σεπτεμβρίου 1999 ὑπ' ἀριθμ. 983 Γράμμα τῆς Ὑμετέρας ἀγαπητῆς ἡμῖν Παναγιότητος πρὸς τὴν ἡμετέραν Μετριότητα, εἰς τὸ ὁποῖον, διὰ ἐννέα λεπτομερῶν παραγράφων ἀναπτύσσονται αἱ ἀπόψεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία κατὰ τὸ Πρόγραμμα τῆς τακτικῆς συγκλήσεως Αὐτῆς κατ' Ὀκτώβριον 1999 θὰ ἀψησχολεῖτο, καὶ βεβαίως ἀψησχολήθη, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ μὲ τὸ θέμα τοῦ μνημοσύνου τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐκάστοτε Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐν τῇ Θεῇ Λειτουργίᾳ Ἐκφώνησιν: «*὘ν πρώτοις μνήσθητι, Κύριε...*», ὡς τοῦ Πρώτου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ.

Τοῦ περιεχομένου τοῦ ὡς ἄνω Πατριαρχικοῦ Γράμματος ἐγένετο, ἀντιδεοντολογικῶς, δημοσιοποίησις διὰ τῶν Ἀθηναϊκῶν Ἐφημερίδων πρὶν ἢ ἀκόμῃ ληφθῇ τοῦτο ἀπὸ τὸν ἀποδέκτην καί, κατὰ συνέπειαν, πρὶν ἢ τεθῇ ὑπ' ὄψει τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου. Οὐχ ἥττον ὅμως, ἡ μὴ ἔγκαιρος ἀπάντησις ἡμῶν, προέκυψεν ἐκ τῶν ἀμέσως μετὰ τὴν λήψιν τοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος γνωστῶν τοῖς πᾶσιν ἐπακολούθων καὶ δὴ καὶ τῆς ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, κατ' Ὀκτώβριον 1999, τῇ προτάσει ἡμῶν, ληφθείσης ἀποφάσεως, ὅπως πρὸ πάσης γραπτῆς ἀπαντήσεως ἐπιδιωχθῇ ἐν τοῖς πλασίοις τῶν δι-

μερῶν συνομιλιῶν μεταξὺ ἐκπροσώπων ἀμφοτέρων τῶν ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν ἐλευθέρᾳ καὶ εἰλικρινῆς συζήτησις ἐπὶ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι ἡ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον συνάντησις καὶ συνεξήγησις ἀγαπητῶν ἀδελφῶν εἶναι ἱκανὴ νὰ διαλύσῃ παρερμηνείας καὶ παρεξηγήσεις ἐμφιλοχωρούσας συχνάκις εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ αὐτῶν.

Ἄλλ' ἡ κατὰ τὰ ἄνω ἀναβολὴ τῆς ἀπαντήσεως ἐπεβλήθη καὶ ἐκ τοῦ, ὡς μὴ ὄφελε, ἀνακύψαντος θέματος ἀπὸ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, περὶ τῆς μὴ ἀναγραφῆς τοῦ θρησκευματος εἰς τὰς ταυτότητας τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν, τοῦθ' ὅπερ περιήγαγε τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν εἰς κατάστασιν μείζονος ἐγρηγόρσεως πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ ἀπειλουμένου καὶ διὰ τοῦ Συντάγματος καθιερωμένου φιλοθρησκευτικοῦ καὶ παραδοσιακοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἄλλ' ἐπεὶ κατὰ τὴν πρότερον πραγματοποιηθεῖσαν ἐν Φαναρίῳ διμερῇ τῶν ἀντιπροσώπων ἡμῶν συνάντησιν, ἐδηλώθη ἀπεριφρόστως ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γέροντος Ἐφέσου κ. Χρυσόστομου ὅτι τὸ Σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον οὐδεμίαν δέχεται συζήτησιν ἐπὶ τῶν διὰ Πατριαρχικῶν ἐγγράφων τεθέντων καὶ μήπω ἀπαντηθέντων ζητημάτων, οὐκ ὁκνοῦμεν πλέον μεταστρέψαι τὴν λογικὴν ἡμῶν, κατὰ τὰ ἄνω, σιωπὴν εἰς κείμενον ἀπαντητικὸν πρὸς τὸ ὑπερθεὶν μνημονευθὲν Ὑμέτερον Πατριαρχικὸν Γράμμα.

Ἐπὶ τὴν ἀπάντησιν, λοιπόν, ἥκοντες, θέτομεν ὑπ' ὄψει τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν Ἱερᾶς Συνόδου τὰ ἐξῆς, συμφώνως πρὸς τὰς ἐν ἀριθμῇ (Α-Θ) παραγράφους τοῦ Πατριαρχικοῦ τούτου Γράμματος.

Ὡς ἐν ἀρχῇ τοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος γράφεται, ἡ ἐνημέρωσις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πα-

τριαρχείου περὶ τοῦ μνημοσύνου τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐκάστοτε Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος, ἐγένετο ἀπὸ τὰ ἐν Ἑλλάδι μέσα γενικῆς ἐνημερώσεως, ἐν τέλει δὲ τοῦ Γράμματος γίνεται «ἐκκλησις περὶ διαγραφῆς τοῦ θέματος ἐκ τῆς Ἡμερησίας Διατάξεως» τῆς μετ' ὀλίγας ἡμέρας τακτικῆς συγκλήσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας.

Ὅμως διὰ τῆς «ἐκκλήσεως» ταύτης τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον θεωρεῖ ἑαυτὸ ὡς ἔαν εἶχεν οἰκοθεν ἀρμοδιότητα καὶ ἐπὶ τῆς Ἡμερησίας Διατάξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς «ἀδελφῆς», καὶ οὐχὶ βεβαίως «θυγατρὸς», Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, «ἀδελφῆς», ὡς ἀκριβῶς ὀνομάζεται εἰς τὸ τέλος τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου τοῦ 1850 περὶ τοῦ Αὐτοκεφάλου Αὐτῆς. Εἶναι δὲ πρέπον νὰ ἐρευνηθῇ ἐξ ἐπόψεως Κανονικοῦ Δικαίου τὸ ὅτι, ἐν τῷ ἰδρυτικῷ Τόμῳ τοῦ 1850 περὶ τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ἀδελφῆ» καλεῖται οὐχὶ ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, δεδομένου ὅτι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιπτώσεων, εἰς τὸν Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν τόμον τοῦ 1879 περὶ ἀνακηρύξεως Αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας «ἡ Ἐκκλησία» αὕτη καλεῖται «πνευματικὴ ἀδελφή», καὶ οὐχὶ «ἡ Ἱερὰ Σύνοδος» αὐτῆς.

Ὡσαύτως, ἐν ἀρχῇ τοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος γράφεται: «εἰδικώτερον, πληροφοροῦμεθα, ὅτι ἐπιδιώκεται ἐσχάτως μεταβολὴ τοῦ διὰ τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου τοῦ 1850 καὶ τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928 καθιερωθέντος καὶ ἔκτοτε ἰσχύοντος “μνημοσύνου” ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, βάσει “θεολογικῶν” τινων κριτηρίων, τὰ ὅποια ὁμως δὲν εὐσταθοῦν». Ἐν δὲ τῇ συνεχείᾳ καταχωρίζονται, ἐν ἀριθμήσει, οἱ «λόγοι» διὰ τοὺς ὁποίους «δὲν εὐσταθοῦν» αἱ ἀπὸ «τὰ μέσα γενικῆς ἐνημερώσεως» πληροφορίαι περὶ μεταβολῆς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος τῶν θεσπιθέντων ὑπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου τοῦ 1850, καὶ τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928.

Πρωτίστως, ἡ ἀπὸ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπιδειχθεῖσα σπουδὴ, διὰ τῆς

ὁποίας ἐπεδιώχθη ἵνα μὴ ἀσχοληθῇ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ μνημοσύνου τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐκάστοτε Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος, μαρτυρεῖ, ἂν μὴ τι ἄλλο, τοῦλάχιστον προκατάληψιν, καὶ μάλιστα πρὶν ἢ ἀποφασίσῃ ἡ Ἱεραρχία ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου. Ὅσακις δὲ κατὰ τὸ παρελθὸν δις ἀνεκινήθη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν τὸ θέμα τοῦτο, οὐδεμίαν θέσιν ἔσπευσε τότε ἵνα λάβῃ καὶ δὴ καὶ προκαταβολικῶς ἡ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μηδεμίαν σπουδὴν ἐπιδείξασα ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ὄντως τὸ θέμα τοῦτο ἀπασχόλησε τὴν Ἱεραρχίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἥτις ἐπελήφθη αὐτοῦ ἤδη ἐπὶ τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομου Παπαδοπούλου ἐν ἔτει 1923, δηλαδὴ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Ἀρχιεπισκοπείας αὐτοῦ. Κατ' αὐτὴν, ὁ τότε Προκαθήμενος εἶπεν ἐπὶ λέξει: «*Ἡ κανονικὴ τάξις καὶ ἀκρίβεια εἶναι νὰ μνημονεύηται ὁ Πρῶτος· τὸ ἔθιμον νὰ μνημονεύηται ἡ Σύνοδος εἶναι ὀθνεῖον. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι πρόκειται περὶ κανονικῆς ἀκριβείας· τοῦτο εἶναι ἡ ἐπιστημονικὴ πεποίθησίς μου, δὲν πρόκειται περὶ ἐμοῦ προσωπικῶς*». Καὶ προσέθεσεν «*ἐν Ρωσίᾳ ἐμνημόνευον τῆς Συνόδου καὶ τοῦ Μητροπολίτου Πετρονπόλεως*». Ὡσαύτως, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Δαμασκηνοῦ Παπανδρέου, ἐτέθη τὸ ἴδιον θέμα ὑπ' ὄψει τῆς Ἱεραρχίας, κατὰ τὸ πρῶτον ἐπίσης ἔτος τῆς Ἀρχιεπισκοπείας αὐτοῦ τὸ 1941. Τότε ὁ ἀειμνήστος Ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκηνὸς εἶπεν «*ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρότασιν τοῦ Ἁγίου Θεσσαλιώτιδος –περὶ τοῦ μνημοσύνου τοῦ Πρώτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος– φρονῶ, ὡς καὶ πάντες ὑμεῖς, ὅτι αὕτη εἶναι κανονικὴ*». Καὶ προσέθεσεν ὅτι «*πρέπει νὰ ἐπανεέλθωμεν εἰς τὸ κανονικὸν σύστημα διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, τὸ δὲ σύστημα τῶν Προστατῶν τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἔβλαψε μᾶλλον παρὰ τὴν ὠφέλησε*»¹. Πῶς λοιπὸν νὰ

1. Βλέπε Μητροπολίτου Μεσσηνίας Χρυσόστομου Θέμελη, «*Σχολιασμοὶ ἐπὶ τῆς “Αποκρίσεως” τοῦ Μητροπολίτου Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου Ἱεροθέου*», Καλαμάτα 31 Μαρτίου 2000, σελ. 87-88, καὶ σελ. 78-79.

ἐρμηνεύσωμεν τὴν ἐνέργειαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως σήμερον, ἥτις καίτοι γνωρίζουσα τὰς σχετικὰς διαθέσεις ἡμῶν, καὶ δὴ ἐν λεπτομερείᾳ, καὶ μὴ στηριζομένη εἰς ἐπισήμους τοποθετήσεις ἡμῶν, ἔσπευσε διὰ τοῦ ὡς εἴρηται Πατριαρχικοῦ Γράμματος ὅπως θέσῃ τελείαν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ παῦλαν εἰς ἓν ζήτημα κανονικῆς τάξεως ὑφιστάμενον μὲν ἀπὸ ἐβδομηκονταετίας, κατὰ διαστήματα δὲ ἀνακινούμενον καὶ ζητοῦν λύσιν, ἐφ' ὅσον συνιστᾷ ἀντικανονικότητα καὶ τοῦτ' αὐτὸ πρόδηλον καὶ πανορθόδοξον πρωτοτυπίαν.

Α. Εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Γράμμα θεωρεῖται ἐσφαλμένη ἡ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπίκλησις τοῦ ΛΔ' Ἀποστολικοῦ Κανόνος, διακελεύοντος ὅτι «*τοὺς Ἐπισκόπους ἐκάστου ἔθνους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλὴν*», καθόσον, ὡς γράφεται εἰς τὸ Γράμμα, «*οἱ κατοικοῦντες τὴν περὶ τῆς δικαιοδοσίας τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δὲν συνιστοῦν “ἔθνος ἕτερον”, ἀλλὰ ἀνήκουν εἰς τὸν “λαὸν τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας” καὶ ὁ Προκαθήμενος αὐτῆς Πατριάρχης “εἶναι ὁ Πρῶτος τῶν Ἐπισκόπων τοῦ συνόλου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους”*».

Ἡ ἐρμηνεία αὕτη περὶ «ἔθνους» εἶναι, ἐξ ἐπόψεως Κανονικοῦ Δικαίου τοῦλάχιστον, αὐθαίρετος καὶ ὅπωςδήποτε ἀντιφατική. Ἄν τυχὸν δὲ ἀρχικῶς ἐγίνετο ἀποδεκτὴ ἡ ἐρμηνεία αὕτη, τότε τὰ πρεσβυγενῆ Ὁρθόδοξα Ἑλληνικά Πατριαρχεῖα Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ συσταθοῦν καὶ νὰ διατελοῦν ὑπὸ Ἑλλήνας Πατριάρχας. Εἶναι ὁμως γνωστόν, ὅτι ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καθωρίσθησαν, διὰ τὰ Πατριαρχεῖα ταῦτα, τὰ πρεσβεῖα καὶ τὰ προνόμια ἐκάστου ἐξ αὐτῶν. Τοιούτοτρόπως, διὰ τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως ἡ Νέας Ρώμης ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τοῦ ΚΗ' Κανόνος τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (451) οὐχὶ ἡ ἔννοια τοῦ «ἔθνους», ἀλλὰ ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ πρωτεύουσα τοῦ ἀρτισυστάτου Βυζαντινοῦ Κράτους, ὡς πόλις τιμηθεῖσα «*βασιλείᾳ καὶ συγκλήτῳ*» καὶ ἔνεκα τούτου ἠξιώθη ἵνα ἀπολαμβάνῃ «*τῶν ἴσων πρεσβειῶν τῇ πρεσβυτέρᾳ βασιλίδι Ρώμῃ, καὶ ἐν τοῖς*

ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνη ὑπάρχουσα». Κατὰ τὰ ἀνωτέρω, λοιπόν, ἔνεκα λόγων κυρίως πολιτικῶν ἔλαβε τὸ Ἑλληνικὸν Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς Ὁρθοδόξοις Πατριαρχικαῖς Ἐκκλησίαις. Μετά τινος δὲ ἑκατονταετίας, ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Φώτιος ὁ Μέγας (858 κ.έ.) ἀπεφθέγγετο τὸ γνωστὸν κανονικὸν ἀξιῶμα «*τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ μάλιστα τὰ τῶν ἐνοριῶν δίκαια ταῖς πολιτικαῖς ἐπικρατείαις τε καὶ διοικησεσι συµμεταβάλλεσθαι οἶωθεν*», τὸ χρησιμοποιοῦμενον ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς Πατριαρχικοὺς καὶ Συνοδικοὺς Τόμους αὐτοκεφαλίας Ἐκκλησιῶν, πλὴν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀποτελούσης μοναδικὴν καὶ ἀντικανονικὴν ἐξαίρεσιν ἐν τῷ Συνταγματικῷ τῶν ἀνὰ τὴν Οἰκουμένην Ὁρθοδόξων Πατριαρχικῶν καὶ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω, δὲν εἶναι κανονικὸν νὰ θεωρῇται ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὅτι, οἱ ὅπου γῆς Ἕλληνες ἀνήκουν εἰς τὴν «δικαιοδοσίαν» αὐτοῦ, τόσον οἱ Ἐπίσκοποι, ὅσον καὶ τὰ Χριστεπώνυμα Πληρώματα, διότι τοιαύτη ἀξίωσις θὰ εἰσήγεν ἐπικίνδυνον ἐθνοφυλετικὴν παρέκκλισιν εἰς τὴν ὁργάνωσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, κατακριθεῖσαν ἤδη αὐστηρῶς ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς Συνόδου (1872). Ἡ ἀντικανονικὴ λοιπὸν ἐρμηνεία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου φαίνεται καταργουσα, θεωρητικῶς, τὴν διαποίμωσιν τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν Ἑλληνικῶν Πατριαρχείων, ἀκόμη δὲ καὶ τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου καὶ τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας. Ἄλλωστε ἡ ἐρμηνεία τοῦ ὅρου «ἔθνους» ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην, ἔδει νὰ ἰσχύῃ καὶ διὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ΚΗ' Κανόνος τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Τοῦτο θὰ ἦτο εἰς βάρος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, διό καὶ ὁ διαπρεπὴς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Ἱεράρχης ἀείμνηστος Μητροπολίτης Σάρδεων Μάξιμος, εἰς εἰδικὸν σύγγραμμα αὐτοῦ γράφει ταῦτα ἐπὶ λέξει διὰ τὴν σημασίαν καὶ ἔννοιαν τῆς λέξεως «ἔθνος» τοῦ ΛΔ' Ἀποστολικοῦ Κανόνος: «*Εἰς τὸν 34ον ἀποστολικὸν κανόνα*» γράφει ὁ Ἱεράρχης «*ἀνα*

γινώσκομεν “τούς ἐπισκόπους ἐκάστου ἔθνους εἶδέναι χρη̃ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον”. Ὁ ὅρος “ἔθνος” εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, κατὰ τὴν γνώμην πάντων σχεδὸν τῶν κανονολόγων καὶ ἱστορικῶν, σημαίνει ἐκκλησιαστικὴν περιφέρειαν, ἐπαρχίαν (provincia), ἔχει δηλαδὴ τοπογραφικὴν ἔννοιαν καὶ σημασίαν»².

Β. Περαιτέρω, εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Γράμμα γράφεται, ὅτι «υ̅περάτον διοικητικὸν αὐτῆς...» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «...ὄργανον κατεστάθη Σύνοδος Ἀρχιερέων... Ὁ τῆς περικλύτου πόλεως τῶν Ἀθηνῶν ἀρχιερατεύων ἱεράρχης ἀπλῶς προεδρεύει, μὴ ὦν ἐν τῇ Αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος Πρῶτος καὶ μὴ κεκτημένος οὔτε τὰ ὑπὸ τοῦ ΛΔ' Κανόνος τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων τῷ Πρώτῳ τῆς ἐν ἐκάστῳ ἔθνει Ἐκκλησίας ἀπονεμόμενα προνόμια, οὔτε πολλῶν μᾶλλον τὰ τῶν Προκαθημένων τῶν Ἀγίων Πατριαρχικῶν Ἐκκλησιῶν».

Ὅμως, τὰ ὡς ἄνω ἀπολύτως ἀρνητικὰ διὰ τὸν «προεδρεύοντα» τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἦτοι τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος, ἀνατρέπονται ἄρδην ἐν τῷ προσφάτῳ Πατριαρχικῷ καὶ Συνδικῷ Τόμῳ τοῦ 1998 τῆς «εὐλογίας τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς ἐν Τσεχίᾳ καὶ Σλοβακίᾳ Ἀγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας». Εἰς τὸν Τόμον τοῦτον καταχωρίζονται ταῦτα: «Υπεράτη ἀρχὴ τῆς Αὐτοκεφάλου Τοπικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχίας καὶ Σλοβακίας καθίσταται διὰ τοῦ παρόντος ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῶν διαπομεινόντων ἐπαρχίας Ἀρχιερέων. Ἐκ τούτων ὁ διαπομεινὼν τὴν ἐπαρχίαν Πράγας ὀνομαζόμενος εἰς τὸ ἐξῆς Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Πράγας καὶ πάσης Τσεχίας καὶ Σλοβακίας κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος τὸ Ἀρχιεπισκόπους ὀνομάζον τοὺς Μητροπολιτῶν προεδρεύοντας πρώτους Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπερ καὶ ἐν τε Κύπρῳ καὶ Ἑλλάδι καὶ Ἀλβανίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ καλῶς τηρεῖται, καθίσταται Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἔχων τὰ προνόμια τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸν ἐν

ἐκάστῳ ἔθνει πρῶτον κατὰ τὸν ΛΔ' Ἀποστολικὸν Κανόνα». Ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὴν μνημονευσιν ἀπὸ μέρους τῶν «ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν» τῆς ὡς ἄνω Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχίας καὶ Σλοβακίας, οὗτοι «μνημονεύουσιν ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Πράγας, ὡς τοῦ ἐν αὐτοῖς πρώτου»³. Κατὰ ταῦτα, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον χρησιμοποιεῖ «δύο μέτρα καὶ δύο σταθμὰ» εἰς δύο ὁμοίας περιπτώσεις ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τῆς Τσεχίας καὶ Σλοβακίας. Ἐκτὸς δὲ τῆς προσφάτου ἐν ἔτει 1998 περιπτώσεως, ὑπάρχουν καὶ προγενέστεραι ὅμοιαι περιπτώσεις «εὐλογίας» Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

Ἀλλὰ διαποροῦμεν, Παναγιώτατε, καὶ διερωτώμεθα· πῶς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος δὲν εἶναι καθ' Ὑμᾶς ὁ Πρῶτος τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας ἡμῶν, ὅταν εἰς τὰ Δίπτυχα μνημονεύηται οὗτος ὡς ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας ταύτης; Ἡ ὅταν προσκαλῆται καὶ ἐπὶ ἴσοις ὅροις παρακάθηται εἰς τὰς Συνάξεις τῶν Προκαθημένων, Πρώτων τῶν Ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν; Ἡ ὅταν δέχεται ἢ ἀπευθύνη ἐπιστολὰς καὶ Γράμματα ἀπὸ καὶ πρὸς τοὺς Πρώτους τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν; Ἡ ὅταν ὑπὸ τῆς Ἐντίμου Ἑλληνικῆς Πολιτείας ἀναγνωρίζεται ὡς ἐπίσημος Αὐτῆς συνομιλητὴς ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων ὡς ὁ Πρῶτος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος; Ἡ ὅταν προεδρεύῃ, ὥσπερ καὶ πάντες οἱ λοιποὶ Προκαθήμενοι, τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Τοπικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας; Ἡ ὅταν ὁ ἴδιος μνημονεύῃ ὡς πᾶς Προκαθήμενος «Πάσης Ἐπισκοπῆς Ὁρθοδόξων»; Πάντα ταῦτα δὲν συνιστοῦν de facto ἀναγνώρισιν τοῦ ἐκάστοτε Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος ὡς τοῦ Πρώτου Αὐτῆς; Καὶ εἶναι δυνατόν ἵνα ὑπάρξῃ Κανονικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δίχα Πρώτου; Τοπικὴ Ἐκκλησία ἄνευ Πρώτου εἶναι «κανονικόν» ἐξάμβλωμα, βοῶσα καὶ κρᾶζουσα

2. Βλέπε Μητροπολίτου Σάρδεων Μαξίμου, «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», Θεσσαλονίκη 1972, σελ. 232, καὶ σελ. 350.

3. Βλέπε «Ἡμερολόγιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἔτους 1999», Β' Ἱστορικὸν Μέρος, Ἐκδοσις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, σελ. 1476 καὶ 1478.

αντικανονικότητας.

Γ. Εἰς τὴν Γ' ἀρίθμῳ τοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος γράφεται ἐπὶ λέξει: «Τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι αὐτὴ αὕτη ἡ ἀρχικῶς ἀντικανονικῶς ἀνακη - ρυχθεῖσα αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ὥρισε τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ὡς Ὑπερτάτην Ἀρχήν, ἄνευ Πρώτου, εἰμὴ μόνον Προέδρου αὐτῆς⁴. Ση - μειωτέον, ὅτι οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας ῥητῶς προετίμησαν τὸ σχῆμα τοῦτο, ὡς ἔγραφον τῇ λ' Μαΐου αὐτῶν⁵, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διὰ τοῦ ἀπὸ 30.5.1850 ἐγγράφου αὐτῆς ἡγήσατο παρὰ τοῦ Οἰκουμενι - κοῦ Πατριαρχείου⁶. Κατ' ἀκολουθίαν αἱ διατά - ξεις τοῦ ΛΔ' Ἀποστολικοῦ Κανόνος δὲν ἔχουν καὶ δὲν ἠθελήθη νὰ ἔχουν ἐφαρμογὴν εἰς τὸν ὀριζόμενον Πρόεδρον τῆς ἀνακηρυχθείσης ὡς «Πρώτου» τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἱερᾶς Συνόδου αὐτῆς».

Ἐπειδὴ, λοιπόν, εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Γράμμα γίνεται ἀναδρομὴ εἰς τὸ γεγονὸς τῆς ἐν ἔτει 1833 ἀντικανονικῆς Διακηρύξεως τῆς Ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἐπ' ἀνάγκης νὰ καταχωρισθοῦν ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ τῆς ἀπαν - τήσεως ἡμῶν διαφωτιστικαὶ τινες λεπτομέρειαι ἐπὶ τῶν τότε ἀποφασισθέντων, ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν δραματισθέντων καὶ πραγματοποιηθέν - των.

Πράγματι, τότε καθωρίσθη ἡ Ἱερὰ Σύνοδος «ὡς ὑπερτάτη ἀρχή» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλά - dos. Ὅμως ἡ ἀναδρομικὴ παραπομπὴ εἰς τὸ ἀπὸ 19.7.1833 Πρωτόκολλον τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀρχιερέων, καὶ εἰς τὰ ἄρθρα 2-3 τῆς ἀπὸ 23.7.1833 Διακηρύξεως τῆς Ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἐρευνώμενα προσε -

κτικῶς, οὐδόλως εὐνοοῦν τὰ ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Γράμματι συμπεράσματα. Συγκεκριμένως, ὁ κα - θορισμὸς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐν τῇ ἀναγεννη - θείῃ Ἑλλάδι ὡς «ὑπερτάτης Ἀρχῆς» δὲν ὑπε - δείχθη ὑπὸ τῶν τότε ἐν Ἑλλάδι Ἀρχιερέων. Ἡ συνάντησις αὐτῶν ἐν Ναυπλίῳ καὶ ἡ ὑπογραφή τῶν ἀποφασισθέντων ὑπὸ 22 Ἀρχιερέων, τῇ 15ῃ Ἰουλίου 1833, καὶ ἔπειτα ὑπὸ 8 Ἀρχιερέων τῇ 16ῃ Ἰουλίου, καὶ ἀκολουθῶς ὑπὸ 3 Ἀρχιερέων τῇ 26ῃ Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἐγένοντο κατὰ πιεστικὸν τρόπον ὑπὸ τῆς τότε Κυβερνήσεως, ἢ ὅποια ἐβιάζετο πολὺ νὰ ἀσχοληθῇ, ὅπως γράφει ἡ ἰδία, «πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἰδίας θρησκείας» καὶ συγκεκριμένως, πρῶτον νὰ γίνῃ «ἡ ἐπίσημος καὶ ὀριστικὴ διακήρυξις τῆς πραγματικῶς ἤδη ὑπαρχούσης ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ πάσης ξένης ἐξουσίας», καὶ δεύ - τερον νὰ γίνῃ «ἡ σύστασις Διαρκοῦς Συνόδου διοριζομένης παρὰ τοῦ Βασιλέως καὶ θεωρου - μένης ὡς Ὑπερτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς, κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας». Εἶναι δὲ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἄξιον πολλῆς προ - σοχῆς τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἀπὸ 30 Ἰουλίου 1833 Ἐγκύκλιον Ἐπιστολὴν τῆς, ὡς ἄνω, συγ - κροτηθείσης Συνόδου «Πρὸς τοὺς Σεβασμιωτά - τους Μητροπολίτας, Ἀρχιεπισκόπους, Ἐπισκό - πους καὶ ἐκκλησιαστικὸν τοποτηρητὰς τοῦ Βα - σιλείου» ὅτι «ἡ διαρκὴς Σύνοδος ἱερὸν αὐτῆς χρέος λογίζεται νὰ προσκαλέσῃ πάντας ὑμᾶς εἰς τὸ νὰ γνωρίζετε αὐτήν, κατὰ βασιλικὸν ὑψηλὸν ὀρισμόν, ὡς ὑπερ - τάτην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν, καὶ πρὸς αὐτήν ν' ἀναφέρητε περὶ παντὸς ἀντικειμένου ἐκ τῶν ἱερῶν ὑμῶν καθηκόντων»⁷. Τόσον δὲ εἰς τὸ ὡς ἄνω Πρωτόκολλον τῆς 15.7.1833, καὶ οὐχὶ τῆς 19.7.1833, ὅσον καὶ εἰς τὴν ὡς ἄνω Ἐγκύ - κλιον Ἐπιστολὴν τῆς συγκροτηθείσης πρώτης Συνόδου, ἡ Σύνοδος αὕτη ἀναφέρεται μόνον ὡς «ὑπερτάτη Ἀρχή». Ὅμως, εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Γράμμα προστίθεται καὶ ἡ φράσις «ἄνευ Πρώ - του, εἰμὴ μόνον Προέδρου αὐτῆς», προφανῶς

4. Βλέπε τὸ ἀπὸ 19.7.1833 «Πρωτόκολλον τῶν ἐν Ἑλλά - δι Ἀρχιερέων» καὶ τὰ ἄρθρα 2-3 τῆς ἀπὸ 23.7.1833 «Διακη - ρύξεως τῆς Ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας», ἐν Ἀρχιμ. Στεφ. Παννοπούλου, «Συλλογὴ τῶν Ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», Ἀθῆναι 1901, σσ.14-15.

5. Βλέπε ἐν Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρ - τζάτου «Ἡ Καταστατικὴ Νομοθεσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», Ἀθῆναι 1967, σελ.28.

6. Βλέπε ἐν Βαρνάβα Τζωρτζάτου, ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. 303.

7. Βλέπε Ἀρχιμ. Στεφάνου Παννοπούλου, «Συλλογὴ τῶν Ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», Ἀθῆναι 1901, σελ.20-21.

πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς ἀπόψεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔχει Πρῶτον.

Ἐπειδὴ λοιπόν, εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Γράμμα δίδεται θεμελιώδης σημασία εἰς τὰ ἐν ἔτει 1833 ἀντικανονικῶς καὶ δραματικῶς λαβόντα χώραν, τὰ ὁποῖα μάλιστα ἐστρέφοντο κατὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, εἶναι ἀπαραίτητον ἵνα καταχωρισθῶσιν ἐνταῦθα, ὑπομνηστικῶς, τὰ ἐν τῇ «*Ιστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*» τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου γραφόμενα, ἐκ τῶν ὁποίων μαρτυροῦνται τὰ ὄντως δραματικά γεγονότα, τῆς ἐν Ναυπλίῳ «*Συνελεύσεως*», ἢ ὁποῖα ἐπεγράφη «*Πρωτόκολλον τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀρχιερέων*». Γράφει, λοιπόν, ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἱστορικός, σὺν τοῖς ἄλλοις, εἰς τὸ κεφάλαιον «*Συνέλευσις τῶν Ἀρχιερέων*» καὶ ταῦτα:

«*Ἐν πάσῃ περιπτώσει*», γράφει ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἱστορικός «*ἀφ' οὗ προεξησφάλισεν ὁ Μάουρερ τὴν συγκατάθεσιν τῶν Ἀρχιερέων, διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος τῆς 1ης Ἰουλίου 1833 προσεκάλεσεν αὐτούς, ἵνα συνέλθωσιν εἰς Ναύπλιον τῇ 15ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός. Ὁρίσθησαν δὲ ὁ Σ. Τρικούπης, Κ. Σχινᾶς καὶ Σ. Βυζάντιος εἰσηγῆται τῶν ζητημάτων εἰς τὴν Σύνοδον τῶν Ἀρχιερέων. Ὁ Μ. Σχινᾶς ἔλεγε βραδύτερον, ὅτι συνήλθον οἱ Ἀρχιερεῖς χωρὶς νὰ συζητήσωσι πάντες ὁμοῦ τὰ τῆς Ἐπιτροπῆς σχέδια, μεμερισμένοι δὲ καθ' ἕκαστα, ἀνεγνώρισαν τὰ γενόμενα, ἐκ τῶν τότε περιστατικῶν φερόμενοι...».*

«*Ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ Μάουρερ ἐσημείωσεν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐπιθυμοῦσα νὰ μείνῃ ἐλευθέρᾳ ἢ συνέλευσις τῶν Ἀρχιερέων, προσεκάλεσεν εἰς αὐτὴν καὶ τοὺς μὴ ἔχοντας τὴν ἐλληνικὴν ἰθαγένειαν ἢ, διοικοῦντας ἐπαρχίαν τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας, στρέφεται μᾶλλον κατὰ τῆς κανονικότητος τῆς συγκληθείσης “ὁμηγύρεως” τῶν Ἀρχιερέων. Διότι, τῷ ὄντι, ἐκ τῶν συνελθόντων μικρὸν κατὰ μικρὸν 36 Ἀρχιερέων, μόνον οἱ 10 εἶχον ἐπαρχίας, οἱ λοιποὶ ἦσαν πρόσφυγες ἐκ Τουρκίας, οἱ μὲν διοικοῦντες ἐπιτροπικῶς Ἐπαρχίας τινάς, οἱ δὲ ἀναμένοντες νὰ διορισθῶσιν».*

«*Οἱ δυσαρεστηθέντες ἐκ τοῦ ἰδρυθέντος Ἐκκλησιαστικοῦ καθεστώτος, κατέκριναν ζωῆς τὴν “ὁμηγύρειν τῶν Ἀρχιερέων” ἐκείνην, ἣτις ὑπῆρξε, κατ' αὐτούς, “ἄθεσμος, παράσημος, αὐτοκατάκριτος Συνέλευσις”, διέδωκαν δὲ τὰς οὐχὶ ἀπιθάνους φήμας, ὅτι καὶ βιαίους τρόπους μετήλθον οἱ περὶ τὸν Μάουρερ καὶ τὸν Φαρμακίδην κατὰ πολλῶν Ἀρχιερέων καὶ ὑποσχέσεις ἔδωκαν εἰς τοὺς ἄνευ θέσεων καὶ Ἐπαρχιῶν Ἀρχιερεῖς, ὅπως μεταπείσωσιν αὐτούς...».*

«*Δυστυχῶς ἐλλείπουσι πᾶσαι αἱ σχετικαὶ πρὸς τὰς ἐργασίας τῆς Συνόδου τῶν Ἀρχιερέων εἰδήσεις. Δὲν γνωρίζομεν, τούτου ἕνεκα, τὰς μετὰ τὴν αὐτῶν διεξαχθείσας συζητήσεις, ἐπομένως περιοριζόμεθα εἰς τὰς ἀνωτέρω προσαχθείσης ἐνδείξεις, ἐξ ὧν καταφαίνεται, ὅτι ἤκιστα κανονικὴ ὑπῆρξεν ἡ πράξις τῶν Ἀρχιερέων καὶ ὅτι προὔκειτο περὶ ἀπλοῦ προσχήματος, διότι, πρὸ τῆς συνελεύσεως τῶν Ἀρχιερέων, ἦτο ἤδη ἔτοιμον παρὰ τοῦ Μάουρερ νομοθετικὸν Βασιλικὸν Διάταγμα ὡς Καταστατικὸν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, δι' οὗ ἐμέλλεν αὕτη νὰ διοικήσῃ τὴν ἀνακηρυχσομένην Ἀυτοκέφαλον Ἐκκλησίαν. Ὑπεγράφη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος τῇ 23ῃ Ἰουλίου, ἐνῶ ἡ τελευταία συνεδρία τῶν Ἀρχιερέων συνεκροτήθη τῇ 26ῃ Ἰουλίου! Διότι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην προσελθόντες τρεῖς Ἀρχιερεῖς, ὑπέγραψαν τὸ πρωτόκολλον».*

«*Τὸ ἀληθὲς εἶναι, ὅτι κατ' ἀρχὴν οἱ ἐν Ναυπλίῳ συνελθόντες Ἀρχιερεῖς ἀπεφάνθησαν ὑπὲρ τῆς ιδρύσεως τῆς Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας καὶ διοικήσεως αὐτῆς ὑπὸ Συνόδου, διοριζομένης ὑπὸ τοῦ Βασιλέως. Αἱ λεπτομέρειαι ὁμως δὲν ἐξητάσθησαν ὑπὸ τῶν Ἀρχιερέων καὶ ἦσαν αὗται προκαθορισμέναι ὑπὸ τοῦ Μάουρερ. Ἐν ταῖς λεπτομερείαις δ' ἐκείναις οὐδόλως ἐλαμβάνοντο ὑπ' ὄψει οἱ κατὰ τὰς δηλώσεις τῶν Ἀρχιερέων ἀπαραίτητοι εἰς διακυβέρνησιν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας κανόνες αὐτῆς. Δὲν γνωρίζομεν δὲ κατὰ πόσον εἶναι κατὰ πάντα ἀκριβὴς ἡ εἶδησις, ὅτι εἰς τὸν Ἐπίσκοπον Ἀνδρούσης Ἰωσήφ, παρόντος καὶ τοῦ Μάουρερ, ἀνεγνώσθη τὸ Βασιλικὸν Διάταγμα περὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ. Καὶ τότε μὲν ὁ Ἰωσήφ ἠνῆχαριστήθη,*

ἀλλὰ βραδύτερον ἀναγνούς αὐτὸ τύποις ἐκδε -
δομένον, διεμαρτύρετο λέγων ὅτι ἄλλως πως
εἶχε τὸ εἰς αὐτὸν ἀναγνωσθὲν Βασιλικὸν Διά -
ταγμα. Κὰν ἔτι ἡ εἰδήσις αὕτη δὲν εἶναι ἀκρι -
βής, μένει ἀναμφίβολον τὸ γεγονός, ὅτι αἱ
γνώμαι τῶν Ἀρχιερέων περὶ διοργανώσεως τῆς
Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς κανόνας
δὲν ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψει, ἐπομένως ἐπαναλαμ -
βάνομεν, ὅτι **διὰ τὸν Μάουρερ ἐχρησίμευσεν ἡ
συνέλευσις τῶν Ἀρχιερέων ὡς ἀπλοῦν πρόσχη -
μα**⁸.

Ταῦτα, μεταξὺ πολλῶν ἄλλων, ἐξιστορεῖ ὁ
ἐκκλησιαστικὸς ἱστορικὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀ -
θηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος περὶ τῶν
ἀντικανονικῶς διαπραχθέντων ἐν Ναυπλίῳ
κατὰ τὸ ἔτος 1833, τὰ ὁποῖα τὸ Οἰκουμενικὸν
Πατριαρχεῖον ἐκλαμβάνει ὡς ἰσχυρὸν ἱστορικὸν
ἔρεισμα ἀποδείξεως, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλά -
δος στερεῖται Πρώτου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξιστορηθέντων, εἶναι σα -
φέστατος ὁ ἐγκλωβισμὸς καὶ ὁ ἐκβιασμὸς τῆς
«Συνελεύσεως τῶν Ἀρχιερέων» ἐν Ναυπλίῳ,
κατὰ μῆνα Ἰούλιον 1833, ἀπὸ τὸν Μάουρερ καὶ
τοὺς εἰσηγητὰς κατ' αὐτὴν Σ. Τρικύπην, Κ.
Σχινᾶν καὶ Σ. Βυζάντιον. Καὶ ἐπομένως, τὰ ἐν
τῷ Πατριαρχικῷ Γράμματι ἐν προκειμένῳ γρα -
φόμενα, ὅτι «αἱ διατάξεις τοῦ ΛΔ' Ἀποστολικοῦ
Κανόνος δὲν ἔχουν καὶ δὲν ἠθελήθη νὰ ἔχουν
ἐφαρμογὴν εἰς τὸν ὀριζόμενον Πρόεδρον τῆς
ἀνακηρυχθείσης ὡς «Πρώτου» τῆς Αὐτοκεφά -
λου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἱερᾶς Συνόδου
αὐτῆς», εἶναι ἐκτὸς τῆς ἱστορικῆς πραγματικό -
τητος. Ἄλλωστε, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐγένετο λό -
γος, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον μόλις πρὸ
τριετίας, ἥτοι κατὰ τὸ ἔτος 1998, εἰς τὸν Πα -
τριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Τόμον ἐπὶ τῇ «εὐλο -
γία» ἥτοι ἀνακηρύξει «Αὐτοκεφάλου τῆς ἐν
Τσεχία καὶ Σλοβακία Ἀγίας Ὁρθοδόξου
Ἐκκλησίας» ἐποιήσατο χρῆσιν τοῦ ΛΔ' Ἀπο -
στολικοῦ Κανόνος καὶ μάλιστα συνεδύασε τὸν

Κανόνα αὐτὸν μετὰ τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθο -
δόξων Ἐκκλησιῶν «ἐν τε Κύπρῳ καὶ Ἑλλάδι
καὶ Ἀλβανίᾳ», ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν ἐν αὐταῖς
«Πρῶτον». Γράφεται, συγκεκριμένως, εἰς τὸν ὡς
ἄνω Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Τόμον, ὅτι ὁ
ἐν ταύτῃ Πρόεδρος «Μακαριώτατος Ἀρχιεπί -
σκοπος Πράγας καὶ Πάσης Τσεχίας καὶ Σλοβα -
κίας ἔχει τὰ προνόμια τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸν ἐν
ἐκάστῳ Ἐθνῇ Πρῶτον κατὰ τὸν ΛΔ' Ἀποστο -
λικὸν Κανόνα»⁹. Καὶ ἐνῷ ἀναφέρεται ἡ Ἐκκλη -
σία τῆς Ἑλλάδος μεταξὺ τῶν ἐχουσῶν
«Πρῶτον» Ἐκκλησιῶν τῆς Κύπρου καὶ τῆς
Ἀλβανίας, δὲν ἔχει «Πρῶτον» κατὰ τὸ Πα -
τριαρχικὸν Γράμμα τῆς 30ῆς Σεπτεμβρίου 1999,
τὸ πρὸς ἡμᾶς ἀπευθυνόμενον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου
γίνεται ἡ ἀνὰ χεῖρας ἀπάντησις. Εἶναι δὲ ἐκτὸς
πάσης κανονικῆς ἀκριβείας, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς πά -
σης οἰκονομίας, ἡ μεταλλαγή τοῦ ὀνόματος τῆς
Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
λεκτικῶς καὶ σημασιολογικῶς ὡς «Πρώτου»,
καὶ ἀκόμη ἐν σχέσει πρὸς τὸ γραμματικὸν γέ -
νος. Κατὰ ταῦτα, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλη -
σίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι «Πρώτη», μὴ ἔχουσα
«Πρῶτον», καὶ δι' αὐτὸ εἶναι προκλητικῶς μο -
ναδικὴ ἐν ταῖς ἐπὶ μέρους Πατριαρχικαῖς καὶ
Αὐτοκεφάλαις Ἐκκλησίαις τῆς ἀνὰ τὴν Οἰκου -
μένην Ὁρθοδοξίας, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐγένετο
λόγος.

Δ. Περαιτέρω, εἰς τὴν ἐπομένην Δ' ἀρίθμῃσιν
τοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος γράφονται ἐπὶ
λέξει ταῦτα: «Μετ' ἐκπλήξεως ἐπληροφορήθη -
μεν ἐπίσης, ὅτι ἐσχάτως ἐπισυμβαίνει ἐν τῇ καθ'
Ἑλλάδα Αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ ἀταξία τις.
Ἦτοι, ὅτε μὲν ἐν αὐτῇ ἡ μνημόνευσις γίνεται
κατὰ τὰ εἰθισμένα, ὅτε δὲ οἱ συλλειτουργοῦντες
Μητροπολῖται, παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ τε Τό -
μου καὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου, ἥτοι τῶν τε
ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῶν νενομοθετημένων ὀν -
θμίσεων, αἱ ὁποῖαι ἀμφότεραι συνάδουν πρὸς
τὴν κανονικὴν τάξιν, μνημονεύουν ὡς «Πρῶ -

8. Βλέπε Ἀρχιμανδρίτου Χρυσοστόμου Παπαδοπού -
λου, «Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», Ἀθήναι 1921,
σελ.97,98,100, 101 καὶ 102.

9. Βλέπε «Ἡμερολόγιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχ -
εῖου τοῦ ἔτους 1999», Β' Ἱστορικὸν Μέρος, Ἐκδοσις τοῦ
Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, σελ.1476,1477-1478.

τον" τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος, οἷονεὶ προσφέρουν - τες ἐκδούλευσιν εἰς αὐτόν, δι' οὗς ἕκαστος ἔχει λόγους.

Εἶναι ὁμως αὐτονόητον», γράφεται ἐν συνεχείᾳ, «ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ μνημόνευσις νὰ μεταβάλληται ἐκάστοτε ἀναλόγως πρὸς τὰς κρίσεις τῆς στιγμῆς καὶ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις καὶ τὰς διαθέσεις προσώπων. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μεταίρωνται αὐτοβούλως ὅρια αἰώνια ἃ ἔθεντο οἱ Πατέρες, ὡς ὁρίζει ὁ Ἀ' Κανὼν τῆς Ἀγίας Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, διότι τὰ ὅρια μεταιρόμενα παύουν νὰ ὦσιν ὅρια, ἤτοι καταργοῦνται παντελῶς, ἐπὶ μεγίστη καὶ αὐτονοήτῳ ζημίᾳ τῆς ἡτινι διακονοῦμεν Ἐκκλησίας».

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω, λοιπόν, ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Γράμματι καταλογίζεται, ὅτι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἐπισυμβαίνει «ἀταξία τις» καθ' ὅσον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ συλλειτουργοῦντες Μητροπολίται μνημονεύουν ὡς «Πρῶτον» τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν, παρέχοντες εἰς αὐτόν «ἐκδούλευσιν, δι' οὗς ἕκαστος Μητροπολίτης ἔχει λόγους». Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι δις ἢ τρις Μητροπολίται τινες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐξ ὁρμεμφύτου κανονικοῦ ὠθούμενοι, συλλειτουργοῦντες μετὰ τῆς ἡμετέρας Μετροίτητος, προέβησαν αὐτόκλητοι εἰς τὴν μνημόνευσιν τοῦ ὀνόματος ἡμῶν. Ὅμως οὗτοι παρακληθέντες ὑφ' ἡμῶν, δὲν ἐπανέλαβον τοῦτο, ἐπεὶ οἶδεν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τηρεῖν ἀπαρασαλεύτως τὰ θέσμια τῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τῶν διεπόντων τὰ τῆς ζωῆς αὐτῆς. Οὐχ ἦντον ὁμως ἡ τοιαύτη τῶν εἰρημένων Ἱεραρχῶν πρωτοβουλία, κακῶς ἐρμηνεύεται ὑπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος ὡς «ἀταξία τις περὶ τὰ κανονικῶς δέοντα». Ἀντιθέτως, μάλιστα, πρόκειται δι' ἀπόπειραν ἀποκαταστάσεως τῆς κανονικῆς τάξεως εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο.

Πρὸς τούτοις, ἀνωτέρω ἐν τῇ ἀπαντήσῃ ταύτῃ παρατηρήθη καὶ ἐπεσημάνθη, ὅτι ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὸν Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Τόμον τοῦ ἔτους 1998 διὰ τὸ Αὐτοκεφάλον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας

τῆς Τσεχίας καὶ Σλοβακίας, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ὡς Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, συγκαταλέγεται μετὰ τῶν ἐν Κύπρῳ καὶ ἐν Ἀλβανίᾳ «Πρῶτων, ἔχων τὰ προνόμια τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸν ἐν ἐκάστῳ Ἔθνει Πρῶτον κατὰ τὸν ΛΔ' Ἀποστολικὸν Κανόνα». Τοιοῦτοτρόπως τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, διὰ τὸ ἀπολύτως ὁμοιον θέμα, ἄλλοτε μὲν ἀποφαίνεται οὕτως, ἄλλοτε δὲ ἄλλως, ἀποβλέπον πασιφανῶς εἰς τὴν ἰδικήν του ἐκδούλευσιν. Τὴν μνημόνευσιν τοῦ ὀνόματος τοῦ «Πρῶτου» εἰσάγει ὁ ΛΔ' Ἱερὸς Κανὼν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ἀλλὰ τὸν «Πρῶτον» ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος τὸν ἀρνεῖται ἐπιμόνως τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Κρίνεται, περαιτέρω, ἀπαραίτητον ὅπως καταχωρισθῶσιν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἀπαντήσεως ἡμῶν εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Γράμμα τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος μερικαὶ χαρακτηριστικαὶ παράγραφοι ἐκ τοῦ ἄρθρου τοῦ διαπρεποῦς Μητροπολίτου Κυζίκου Καλινίκου ὑπὸ τὸν τίτλον «Κανονικὸς ἔλεγχος περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν Ἐπισκόπων», δημοσιευθέντος εἰς τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (Ἔτος ΜΓ', ἀριθμ. 4 τῇ 28ῃ Ἰανουαρίου 1923, σελ. 25-28). Ὁ ὡς ἄνω δεινὸς περὶ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον Ἱεράρχης, ἀποφαίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τῶ Ἱερῶν Κανόνων, ὅτι διὰ τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου τοῦ 1850, ιδρυτικοῦ τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔκτοτε, ὁ ἐκάστοτε Ἀθηνῶν εἶναι ὁ «Πρῶτος» ἐν αὐτῇ. Γράφει ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ταῦτα: «Σοφιστικὴ πλάνη. Ὁ μητροπολίτης Ἀθηνῶν εἶναι ὁ Πρῶτος, ὃν ἀναφέρουσιν οἱ Ἱεροὶ Κανόνες. Ὁ Πρῶτος, ὃν ἀναφέρουσιν οὗτοι, δὲν εἶναι «ὁ Μητροπολίτης, ἀλλὰ ὁ ἐν τῇ Μητροπόλει προεστὼς Ἐπίσκοπος», ὁ τῆς Μητροπόλεως Ἐπίσκοπος (Ἀντιοχείας Θ') ὁ Ἐπίσκοπος δηλαδὴ τῆς ἑδρας τῆς πρωτενούσης τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας. Εἶναι τοιοῦτος ὁ Ἀθηνῶν».

Καὶ ἐν συνεχείᾳ γράφει «Περαιτέρω μηδὲν πράττειν ἐπιχειρεῖν (τοὺς λοιποὺς Ἐπισκόπους) δόξα τοῦ τῆς Μητροπόλεως Ἐπισκόπου» ὁρίζει ἡ αὐτὴ ἐν Ἀντιοχείᾳ Σύνοδος, ἐπεξηγοῦσα «τε -

λείαν δὲ εἶναι ἐκείνην τὴν Σύνοδον ἣ συμπάρε -
στι καὶ ὁ τῆς Μητροπόλεως» (Κανὼν ΙΣΤ') καὶ
τότε μόνον δύναται ἵνα προβῇ εἰς ἐκλογὰς
ἀρχιερατικές. Καὶ προσθέτει ἡ αὐτὴ Σύνοδος:
«*Επίσκοπον μὴ χειροτονεῖσθαι δίχα Συνόδου
καὶ παρουσίας τοῦ ἐν τῇ Μητροπόλει τούτου δὲ
παρόντος ἐξάπαντος* (Κανὼν ΙΒ). *Ἐν δὲ τοῖς
Κανόσι καὶ τοῖς πρακτικοῖς τῶν Οἰκουμενικῶν
Συνόδων, πάντες καὶ Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Μητρο -*
πολῖται καὶ Πατριάρχαι καλοῦνται Ἐπίσκοποι».

Ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο παρατηρεῖ εἰδικώτε -
ρον: «*Πρὸς τούτοις ὁ Πατριαρχικὸς καὶ Συνο -*
δικὸς Τόμος θεσπίζει ὅτι “κατὰ τὰς κανονικὰς
καὶ πατροπαράδοτους διατυπώσεις, ὁ *Πρόε -*
δρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀναγορευόμενος ὁφεί -
λει ἐπιστέλλειν τὰ ἀναγκαῖα Συνοδικὰ γράμματα
πρὸς τε τὸν Οἰκουμενικὸν καὶ πρὸς τοὺς λοι -
ποὺς Πατριάρχας καθὼς καὶ ἐκεῖνοι ἀναγορευ -
όμενοι τὸ αὐτὸ ποιήσουσιν”. *Ἡ διάταξις αὕτη,*
ἣτις ἄχρι τοῦ νῦν ἀπαρεγκλίτως τηρεῖται, γίνε -
ται διὰ κανένα ἕτερον Μητροπολίτην ἢ Ἐπίσκο -
πον; Τί δὲ σημαίνει αὕτη; Σημαίνει ὅτι αἱ εἰρηνι -
καὶ λεγόμενα ἐπιστολαί, ἀνταλλάσσονται μόνον
μεταξὺ τῶν Πρώτων, τῶν ἀρχηγῶν δηλαδὴ τῶν
Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν κατὰ τὴν ἀνάγκησιν
αὐτῶν καὶ ὅτι εἰς τὴν χορείαν τούτων καταλέγε -
ται καὶ ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν
ἀφοῦ καὶ αὐτῷ ἀναγνωρίζεται τὸ δικαίωμα
τοῦτο».

Καὶ καταλήγει ὁ πεπειραμένος εἰς τὸ Κανο -
νικὸν Δίκαιον Μητροπολίτης Κυζίκου Καλλίνι -
κος, ὡς ἔξῃς: «*Κατὰ τὰς διατάξεις τῶν Ἱερῶν*
Κανόνων λοιπὸν καὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συν -
οδικοῦ Τόμου, ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν δὲν
εἶναι ἀπλοῦς Μητροπολίτης, ὡς ὁ Κορινθίος ἢ ὁ
Κρήτης ἢ ὁ Θεσσαλονίκης ἰσότημος τοῖς λοιποῖς
καὶ πρῶτος ἐν ἴσοις, δυνάμενος ἵν' ἀντικατα -
σταθῇ κωλύμενος παρ' ἑτέρου, ἀλλ' εἶναι ὁ
Πρῶτος τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας
τῆς Ἑλλάδος, ἰσότημος τῶν Πα -
τριαρχῶν καὶ λοιπῶν Πρώτων»¹⁰.

Χρησιμοποιεῖται ἐν συνεχείᾳ, εἰς τὸ Πατριαρ -
χικὸν Γράμμα καὶ «*ὁ Α' Κανὼν τῆς Ἀγίας Ζ'*
Οἰκουμενικῆς Συνόδου», συσχετιζόμενος μάλι -
στα μετὰ τῆς, μερικὰς φορὰς, κατὰ τὴν συλλει -
τουργίαν Μητροπολιτῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος μνημονεύσεως ὑπ' αὐτῶν ὡς «*Πρώ -*
του» τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης
Ἑλλάδος. Καὶ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Οἰκουμενι -
κοῦ Πατριαρχείου, οἱ Μητροπολῖται οὗτοι
«*αὐτοβούλως*» μεταθέτουσιν «*ὄρια αἰώνια, ἃ*
ἔθεντο οἱ Πατέρες» καὶ ἐπομένως «*τὰ ὄρια με -*
ταιρόμενα παύουν νὰ ὦσιν ὄρια, καταργοῦνται
παντελῶς».

Εἶναι, ὅμως, γνωστὸν ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς
Ἱστορίας, καὶ εἰδικώτερον τῆς Ἱστορίας τοῦ
Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅτι πολλάκις, διὰ
μέσου τῶν αἰώνων, μετεβλήθησαν ἐκκλησια -
στικά γεωγραφικά ὄρια καὶ ὑπεγράφησαν ἀνά -
λογοι Πατριαρχικοὶ καὶ Συνοδικοὶ Τόμοι καὶ
Πράξεις.

Σύγχρονον δὲ παράδειγμα ὁλοσχεροῦς κα -
ταργήσεως Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου
ἀπὸ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου,
εἶναι ὁ Πατριαρχικὸς καὶ Συνοδικὸς Τόμος τοῦ
1908 «*Περὶ ἐκχωρήσεως, τῇ Ἀγιωτάτῃ Ἐκκλη -*
σίᾳ τῆς Ἑλλάδος, τοῦ κανονικοῦ κυριαρχικοῦ
τῆς πνευματικῆς προστασίας καὶ ἐποπτείας δι -
καιώματος, ἐπὶ πασῶν τῶν ἐν τῇ διασπορᾷ, ἐν τε
τῇ Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ καὶ ταῖς λοιπαῖς χώ -
ραις, Ὁρθοδόξων Ἑλληνικῶν Ἐκκλησιῶν, πλην
μόνης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Βενετίας». Ὁ
Πατριαρχικὸς καὶ Συνοδικὸς Τόμος τοῦ 1908,
ἐξεδόθη ἐπὶ Πατριάρχου Ἰωακείμ Γ'. Τὸν Πα -
τριαρχικόν, λοιπόν, καὶ Συνοδικόν τοῦτον Τό -
μον, ἦρε καὶ ἠκύρωσε τὸ Πατριαρχεῖον κατὰ τὸ
ἔτος 1922, ἦτοι μετὰ 14 ἔτη, ἐπὶ Πατριάρχου Με -
λετίου Δ', διὰ Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πρά -
ξεως, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν «*Ἐκκλησια -*
στικὴν Ἀλήθειαν», ἐπίσημον ὄργανον τοῦ
Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὑπὸ τὸν τίτλον
«*Πρᾶξις Ἀρσεως καὶ ἀκυρώσεως τοῦ προεκδε -*
δομένου Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ ὑπὸ ἡμε -
ρομηνίαν 8 Μαρτίου 1908 Τόμου περὶ τῶν ἐν τῇ

10. Βλέπε «*Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια*» Οἰκουμενικοῦ
Πατριαρχείου, (Ἔτος ΜΓ', ἀριθμ. 4 τῇ 28ῃ Ἰανουαρίου
1923) ἐνθα ἀνωτέρω, σελ.27-28.

διασπορά Ἐκκλησιῶν»¹¹. Ἀλλὰ καὶ νέα ἀκόμη συστήματα Ἱερῶν Συνόδων ἐδημιουργήθησαν, ἄσχετα πρὸς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, καὶ ἴσχυσαν ἔκτοτε μέχρι σήμερον¹².

Εἰς τὰς ὡς ἄνω περιπτώσεις, πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ τὰ ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος εἰδικώτερον γραφόμενα εἰς τὴν μελέτην Αὐτῆς, ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ τὴν κωδικοποίησιν τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Κανονικῶν Διατάξεων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ». Τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῆς μελέτης ταύτης ἔχει τίτλον «Κύριος καὶ σημασία τῶν ἀρχαίων Κανόνων καὶ δυνατότης τροποποιήσεως καὶ καταργήσεως αὐτῶν». Ἡ κατακλείς τοῦ κεφαλαίου τούτου ἔχει ὡς ἑξῆς: «Κατακλείοντες τὸ παρὸν κεφάλαιον καὶ συνοψίζοντες τὰ μέχρι τοῦδε λεχθέντα, τονίζομεν ἅπαξ ἔτι ὅτι *οἱ Ἱεροὶ Κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ οἱ ὑπ' αὐτῶν ἐπικυρωθέντες τῶν τοπικῶν Συνόδων καὶ τῶν Πατέρων, δὲν εἶναι ἀμετάβλητοι, ἀλλ' ἀμετάκλητοι –τοῦλάχιστον de jure– μέχρι τροποποιήσεως ἢ καταργήσεως αὐτῶν ὑπὸ νεωτέρας Οἰκουμενικῆς Συνόδου*. Ὅτι οἱ Κανόνες εἶναι ἐπιδεκτικοὶ τροποποιήσεως ἢ ἀκόμη καὶ τελείας ἄρσεως τῆς ἰσχύος αὐτῶν μαρτυρεῖται οὐ μόνον ὑπὸ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν –ἀρχαιοτέρων καὶ νεωτέρων, Ἀνατολικῶν καὶ Δυτικῶν– ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς πράξεως αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας, κυριαρχεῖ δ' ἡ τοιαύτη ἀντίληψις ἀπ' ἀρχῆς ἐν τῇ ἀνελίξει ὁλοκλήρου τῆς ἱστορίας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου. Ἐκ τῶν κανόνων παραμένει ἀναλλοίωτος ἡ ἰδέα, ὁ πυρὴν, τὸ πνεῦμα· αἱ ἐξωτερικαὶ ἱστορικαὶ μορφαὶ αὐτῶν ὑπόκεινται εἰς μεταβολὴν καὶ διαρρύθμισιν συμφώνως πρὸς τὰς νεωτέρας ἀνάγκας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, διότι “οὐχὶ ἐν αὐταῖς συνίσταται ἡ οὐσία τῶν κανόνων, οὐχὶ

ἀπ' αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἡ ἀκεραιότης τῆς Ἐκκλησίας, οὐχὶ αὗται θ' ἀποδείξουν ὅτι ἡ Ἐκκλησία μένει πιστὴ εἰς ἐαυτὴν καὶ τοὺς ὑψίστους ἐκείνους σκοπούς, δι' οὓς ἐθεμελιώθη καὶ ὑφίσταται”. Τὸ νὰ παραδεχθῶμεν ... ὅτι τὸ κύριον τῶν ἀρχαίων κανόνων ἀνώτερόν ἐστιν αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἣτις ἐθέσπισεν αὐτοὺς, τοῦτο σημαίνει οὐ μόνον ὅτι θεωροῦμεν αὐτὴν κατωτέραν τοῦ δημιουργήματος αὐτῆς καὶ διὰ παντὸς ὑποτάσσομεν εἰς τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐπιτιθέμεθα αὐτῇ τὸ μέγα βάρος ν' ἀναστήσῃ πολλὰς τῶν συνθηκῶν τοῦ βίου καὶ τῶν μεταβληθειῶν ἀναγκῶν, ὅπως οὕτω διενεργηθῇ ἡ ἐφαρμογὴ ἀρχαίων τινῶν κανονικῶν διατάξεων.”». Πρὸ τῆς κατακλείδος ταύτης, μνημονεύει ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης καὶ τὸ καυστικώτατον ἀπόφθεγμα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ὁ ὁποῖος εἰς τὸν ΠΖ' (87) Κανόνα αὐτοῦ γράφει «*καταγελῶ τοῦ τῶν νομοθεσιῶν τοὺς καιροὺς μὴ διακρίνοντος*»¹³.

Ε. Εἰς τὴν ἐπομένῃν ἀρίθμῃσιν Ε' τοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος γράφεται, ὅτι «ἡ ὑποστηρικθεῖσα ὑπὸ τινῶν ἄποψις ὅτι ἡ μνημόνευσις ἢ μὴ ὑπὸ τῶν Ἀρχιερέων, τῶν ὑπαγομένων διοικητικῶς καὶ πνευματικῶς εἰς τὴν Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἐκάστοτε Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν εἶναι θέμα ἀποκλειστικῶς αὐτῆς, παραβλέπει ὅτι ὁ τρόπος μνημονεύσεως ὠρίσθη διὰ τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ τόμου καὶ συνεπῶς ὅτι ἡ ἀλλαγὴ αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καθίσταται ἀδιανόητος».

Ὅμως, τοιαύτην ἄποψιν δὲν ἐξέφρασε ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι βέβαιον, ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐστηρίχθη καὶ στηρίζεται εἰς ἀνεξέλεγκτα δημοσιεύματα τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Τύπου, ὡς εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ, ὡς ἄνω, Πατριαρχικοῦ Γράμματος ἀναφέρεται, ὅτι ἡ ἐνημέρωσις τοῦ Πατριαρχείου ἐγένετο «ἀπὸ τὰ μέσα γενικῆς ἐνημερώσεως».

11. Βλέπε «Αἱ Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι», τόμος Α' (1901-1933), Ἀθήναι 1955, σελ. 161 καὶ σελ. 422) – «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (Ἔτος ΜΒ', Ἀριθμ. 11, τῇ 19ῃ Μαρτίου 1922, σελ. 129-130).

12. Βλέπε Ἀρχιμανδρίτου Βασιλείου Στεφανίδου, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία», Ἀθήναι 1970, σελ. 745-754, καὶ Μανουὴλ Γεδεών, «Πατριαρχικοὶ Πίνακες».

13. Βλέπε Ἀρχιμ. Βαρθολομαίου Χ. Ἀρχοντόνη, «Περὶ τὴν κωδικοποίησιν τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Κανονικῶν Διατάξεων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», Θεσσαλονίκη 1970, σελ. 30-32 καὶ σελ. 24.

Ἐν συνεχείᾳ τῆς Ε' ἀριθμήσεως ἐπαναλαμβάνεται, ὅτι «ὁ Τόμος ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀναγνώριζει ὡς "πρῶτον" αὐτῆς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον» καὶ γίνεται ἐν τῇ παραγράφῳ ταύτῃ, καινοφανῆς διαχωρισμὸς μεταξὺ «πνευματικῆς» καὶ «διοικητικῆς» ἐξουσίας τῶν Μητροπολιτῶν τῶν λεγομένων Νέων Χωρῶν, οἱ ὅποιοι ἀπὸ μὲν «πνευματικῆς» ἐπόψεως ἀνήκουν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἀπὸ δὲ «διοικητικῆς» εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, καθ' ὅσον διοικητικῶς ἀνήκουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην.

Ὅμως, εἰς οὐδένᾳ Ἱερὸν Κανὸνα Οἰκουμενικῆς ἢ Τοπικῆς Συνόδου εὐρίσκεται τοιοῦτος διχασμὸς καὶ τοιαύτη διαίρεσις, ὥστε οἱ Ἀρχιερεῖς, ὁ Κλῆρος, αἱ Μοναχικαὶ Ἀδελφότητες καὶ τὰ Χριστεπώνυμα Πληρώματα νὰ διαιροῦνται εἰς δύο ὑποστατικὰς ἀρμοδιότητας, δηλαδὴ τὴν πνευματικὴν καὶ τὴν διοικητικὴν. Ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας δὲν διασπᾶται ἡ πνευματικὴ καὶ διοικητικὴ ἀρμοδιότης. Δὲν νοεῖται διχασμὸς μεταξὺ τῆς πνευματικῆς καὶ διοικητικῆς ἐξουσίας Πατριάρχου, Προκαθημένου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας καὶ Μητροπολίτου. Ὁ ἐν λόγῳ διχασμὸς καταργεῖ τὸ ἀδιάρρηκτον ἐν τῇ ἐνιαίᾳ Ἐκκλησιαστικῇ διοικήσει. Οὐδεὶς Ἀρχιερεὺς ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, ποιμαίνων Χριστεπώνυμον Πλήρωμα, ἔχει διχασμένην τὴν ἐπισκοπικὴν αὐτοῦ αὐτοσυνειδησίαν, καὶ ποτὲ δὲν θεωρεῖ ὅτι ἔχει μόνον τὴν «πνευματικὴν» ἢ μόνον τὴν «διοικητικὴν» ἐξουσίαν. Διὰ τῆς εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονίας αὐτοῦ ἔλαβεν ἱεροτελεστικῶς, ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι, συναμφοτέρας ταύτας.

ΣΤ. Εἰς τὴν ἐπομένην ΣΤ' ἀρίθμῳ τοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος, γράφονται τὰ ἑξῆς, ἀπολύτως καὶ ἐπιτιμητικῶς ἀρνητικά, ἐπὶ λέξει: «Διὸ οὐδεμίαν οὐδὲ κατὰ τι τὸ ἐλάχιστον θὰ ἐγκρίνωμεν τροποποίησιν οὔτε τοῦ Τόμου τοῦ 1850, οὔτε τῆς Πράξεως τοῦ 1928, οὔτε διὰ τὴν Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος (οὔσαν ὑποχρεωμένην νὰ τηρῇ ἀπαρεγκλίτως τὰς διατάξεις τοῦ Τόμου τοῦ Αὐτοκεφάλου αὐτῆς καὶ δὴ ὡς πρὸς τὴν βασικὴν ἀρχὴν τοῦ ἐν αὐτῇ ἐγκαθιδρυθέντος πολιτεύματος), οὔτε διὰ τὰς ἐπιτρο-

πικῶς ἀνατεθείσας αὐτῇ Ἱερὰς Μητροπόλεις τοῦ καθ' ἡμᾶς Πατριαρχικοῦ Θρόνου, οἱ Ἱεράρχαι τῶν ὁποίων καὶ τύποις καὶ οὐσίᾳ κατὰ τὰ θεσπίσματα τῆς Πράξεως τοῦ 1928, πνευματικῶς Πρῶτον ἔχουν μόνον τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἀρχιεπίσκοπον».

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω, λοιπόν, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ὑποχρεοῦται «ἀπαρεγκλίτως» ἵνα τηρῇ τὰ τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδοικοῦ Τόμου τοῦ 1850 περὶ τοῦ Αὐτοκεφάλου, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἀναγνωρίζεται «Πρῶτος» ἐν αὐτῇ καὶ μνημονεύεται ὡς «Πρῶτος» ἡ Ἱερὰ Σύνοδος. Ὅφειλει ἐπίσης ἵνα τηρῇ καὶ τὰ «θεσπίσματα» τῆς Πράξεως τοῦ 1928, περὶ τῶν «ἐπιτροπικῶς» ἀνατεθεισῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, καθ' ὅσον «πνευματικῶς Πρῶτος» εἶναι «μόνον ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀρχιεπίσκοπος» τῶν ὡς ἄνω Ἱερῶν Μητροπόλεων.

Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὸν «Πρῶτον» ἐν τῇ Αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, πλήρη καὶ κανονικώτατα εἶναι τὰ εἰς τὴν, ὑπὸ στοιχείων Δ' ἀρίθμῳ καταχωρισθέντα τοῦ Μητροπολίτου Κυζίκου Καλλινίκου, Ἱεράρχου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Εἰς ταῦτα προστίθενται ἐνταῦθα καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας Στυλιανοῦ –Ἱεράρχου καὶ αὐτοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου– γραφόμενα περὶ τοῦ «Πρώτου» τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔχοντα ὡς ἑξῆς: «Κατὰ τὴν ἀνύψωσιν τῶν Ἐπισκοπῶν τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς Μητροπόλεις καὶ τῶν ποιμαίνοντων ταύτας Ἐπισκόπων εἰς Μητροπολίτας, τοῦ δὲ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν εἰς Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος, ἐγένετο τὸ ἑξῆς ἀνήκον στον: Οἱ μὲν Ἐπίσκοποι ἢ Ἀρχιεπίσκοποι, οἵτινες προηγουμένως ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ μνημονεύουν, κατὰ τὸν ΛΔ' Κανὸνα τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, τοῦ Προκαθημένου αὐτῶν Μητροπολίτου, ἀννυώθησαν ὄντως διὰ τῆς, ἔστω καὶ ὑπὸ πληθωριστικὴν γενίκευσιν, ἀπονομῆς εἰς αὐτοὺς τοῦ τίτλου "Μητροπολίτης". Ὁ περιέργως ὁμως Ἀρχιεπίσκοπος ὀνομασθεὶς, τέως Μη-

τροπολίτης Ἀθηνῶν, πρὸς δῆθεν ἀνύψωσίν του, ἔπαυσε νὰ ἔχῃ ἐφεξῆς τὸ ἀναπαλλοτρίωτον διαίωμα τοῦ μνημοσύνου του παρ' ἐκείνων, καί - τοι ἐξακολουθεῖ προεδρεύων, ὡς ἡ κανονικὴ κεφαλὴ τῆς τε Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς Συνόδου τῆς ὅλης Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διαθέτων μάλιστα τώρα - ὅποια εἶρω - νεία - ἐπὶ τὸ ἐμφαντικώτερον καὶ τὸ πρόσθετον στοιχεῖον "Πάσης Ἑλλάδος" εἰς τὸν τίτλον. Στε - ρηθεῖς, ὁμῶς, ὁ Πρῶτος τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, καὶ δὴ τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλά - δος, τοῦ κανονικοῦ μνημοσύνου, ἀπεψιλώθη ἀπαραδέκτως τῆς οἰκοθεν κανονικῆς δυνάμεως καὶ τοῦ κύρους αὐτοῦ... **Τὸ δὲ ἔτι πλέον πε - ριεργον καὶ ἀνήκουστον, μνημονεύεται τώρα, ἀντὶ συγκεκριμένου καὶ ἐπωνύμου Προκαθημέ - νου, ἀπρόσωπος θεσμὸς διὰ τοῦ γνωστοῦ καὶ ἀπροσδιορίστου ἐκείνου "τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συ - νόδου", μοναδικὴ περίπτωσις, ἐξ ὧν τούλά - χιστον γνωρίζομεν, ἐν τῇ καθόλου Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ**»¹⁴.

Ζ. Εἰς τὴν ἐν συνεχείᾳ Ζ' ἀρίθμῳ τοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος γράφονται ταῦτα: «Κατὰ παραχώρησιν καὶ ὡς ἔσχατον μέτρον οἰκονομικῆς συγκαταβάσεως ὠρίσθη, ὡς γνωστόν, ὅπως οἱ Μητροπολίται τῶν λεγομένων Νέων Χωρῶν μνημονεύουσι παραλλήλως πρὸς τὸν Προκαθήμενον ἑαυτῶν Ἀρχιεπίσκοπον Κων - σταντινουπόλεως καὶ Οἰκουμενικὸν Πατριάρ - χην καὶ τὴν ἣν συναποτελοῦσι, ὡς μέλη συνν - πεύθυνα ἐν τῇ διοικήσει τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἱερὰν Σύνοδον, ἱκανοποιηθέντος οὕτως ἐπαρκῶς τοῦ τότε σχετικοῦ αἰτήματος».

Εἶναι ἐξ ἄλλου γνωστόν, ὅτι ὁ Καθηγητὴς τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλο - νίκης Κωνσταντῖνος Βαβούσκος, χαρακτηρίζει τὸ «νομοκανονικὸν καθεστὼς τῶν Μητροπόλε -

ων τῶν Νέων Χωρῶν ὡς *ιδιόμορφον*»¹⁵. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ χαρακτηρισμὸς εἶναι τελείως ἄγνωστος εἰς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας. Πέραν δὲ αὐτῶν, εἶναι ἐπίσης γνωστόν, ὅτι Καθηγηταὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι δύο Θεολογικῶν Σχολῶν, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἐπιστήμονες, Κληρικοὶ καὶ Λαϊκοί, εἰς ἐμπεριστατωμένας μελέτας καὶ ἄρθρα αὐτῶν ἀποφαίνονται, ὅτι εἶναι ἀντικανονικὸν τὸ ὡς ἄνω «ιδιόμορφον» καθεστὼς ἐν τῇ Αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὅποῖον ἰσχύει ἐπὶ 73 ἔτη μέχρι τῆς σήμερον (1928-2001). Ἀποτελεῖ δὲ μοναδικὴν ἐξαίρεσιν εἰς τὸ Συνταγματικὸν τῶν Πατριαρχικῶν καὶ Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ἐπὶ τῆς φράσεως τῆς ὡς ἄνω Ζ' ἀριθμήσεως τοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος «ὡς ἔσχατον μέ - τρον οἰκονομικῆς συγκαταβάσεως» ἀπεφασί - σθη ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἡ μνη - μόνευσις ἀπὸ τοὺς Μητροπολίτας τῶν λεγομέ - νων Νέων Χωρῶν, μετὰ τὴν μνημόνευσιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, καὶ ἡ μνημόνευσις τοῦ ὀνόματος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ὑπενθυμηθῇ ἐνταῦθα τό, ἂν μὴ τι ἄλλο, πε - ριεργον γεγονός, ὅτι εἰς τὴν Προκαταρκτικὴν Πράξιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατὰ τὸ ἔτος 1928, περὶ τῶν Μη - τροπόλεων τῶν λεγομένων Νέων Χωρῶν, συμ - περιλαμβάνετο μετὰ τὴν μνημόνευσιν τοῦ ὀνό - ματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ ἡ μνη - μόνευσις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐν ἀντιθέσει δὲ πρὸς τὰ προκαταρ - κτικῶς, ὡς ἄνω, συμφωνηθέντα ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλά - δος, εἰς τὴν Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν Πράξιν τοῦ 1928 ἀναγράφεται μόνον ἡ μνημό - νευσις τοῦ Πατριαρχικοῦ ὀνόματος¹⁶.

14. Βλέπε Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας Στυλιανοῦ, «Τὰ "Σὺν" καὶ τὰ "Πλὴν" τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὸν νεώτερον κό - σμον», ἐν Ἐπιστημονικῇ Παρουσίᾳ Ἑστίας Θεολόγων Σχολῆς Χάλκης, τόμος Γ', Ἑκατονπεντηκονταετηρεῖς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης 1844-1994, Ἀθῆναι 1994, σελ. 591.

15. Βλέπε Κωνσταντῖνου Βαβούσκου, «Ἡ νομοκανο - νικὴ ὑπόστασις τῶν Μητροπόλεων τῶν Νέων Χωρῶν», Β' Ἔκδοσις, Θεσσαλονίκη 1973, σελ.25.

16. Βλέπε Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζά - του, «Ἡ καταστατικὴ Νομοθεσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλά - δος», Ἀθῆναι 1967, σελ.55.

Ἔνεκα τούτου, ὁ τότε Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος καὶ ἡ περὶ αὐτὸν Ἱερά Σύνοδος, ἐπεσήμαναν τὴν ἀλλοίωσιν τῆς, ὡς εἴρηται, Προκαταρκτικῆς Πράξεως διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τῆς μνημονεύσεως τοῦ ὀνόματος τῆς Ἱερᾶ Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τότε ἀπεστάλη Γράμμα ἀπὸ τὸν ὡς ἄνω Ἀρχιεπίσκοπον πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Βασίλειον Γ' τῇ 28ῃ Μαΐου 1929, εἰς τὸ ὁποῖον, μεταξὺ τῶν ἄλλων, γράφεται «ἄτοπον τοὺς μὲν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης...» τῆς Ἑλλάδος «...Ἀρχιερεῖς μνημονεύειν τοὺς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου - παρεδρεύοντας ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος- ὡς μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τούτους δέ...» τῶν Νέων Χωρῶν «...μὴ μνημονεύειν τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν». Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ἀπαντῶν εἰς τὸ Γράμμα τοῦ Ἀθηνῶν τῇ 3ῃ Αὐγούστου τοῦ ἰδίου ἔτους 1929, δὲν ὑπεστήριξε τὰς σήμερον προβαλλομένας γνώμας διὰ τὴν ἀπαρέγκλιτον τήρησιν τῆς Πατριαρχικῆς Πράξεως, ἀλλ' ἐν πνεύματι ἀμοιβαίας κατανοήσεως μεταξὺ τῶν ἄλλων, γράφει: «Μετὰ πρόφρονος τῆς διαθέσεως, χάριν τῆς ἐν πᾶσιν ἁρμονικῆς ὁμογνωμίας, τροποποιοῦντες τὴν περὶ αὐτῶν ἀπόφασιν ἡμῶν, ἀπεφασίσσαμεν ἀποδέξασθαι πλήρως τὴν περὶ αὐτῶν γνώμην καὶ τὴν διατύπωσιν, ἥτις ἐκτίθεται καὶ ἐπεξηγηματικῶς ἀναλύεται ἐν τῇ ὡς ἄνω ἐπιστολῇ τῆς Ὑμετέρας φίλης Μακαριότητος. Τοῦτο δὲ ἄσμενοι διὰ τῆς παρούσης ἀδελφικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς εἰς ἀπάντησιν τῇ ἀγάπῃ ὑμῶν ἀνακοινούμενοι καὶ ἐκφράζοντες τὴν πεποίθησιν ἡμῶν ὅτι διὰ τῆς τελεωτικῆς καὶ τῶν μικρῶν τούτων σημείων διευθετήσεως πάντα τὰ τῆς ἐν ὥραις ἀγαθαῖς καὶ ἐπὶ χρηστοταταῖς ταῖς ἐλπίσι καὶ ταῖς προσδοκίαις διακανονισθέντα καὶ κυρωθέντα τῆς ὁμοιομόρφου ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως μέλλουσι χωρεῖν καὶ διεξάγεσθαι πάντοτε μετὰ πάσης ἀκριβείας, κατὰ τὴν ἐγκεκριμένην τάξιν, οὐδὲν δὲ τῶν οὕτως ἀποδεκτῶν γενομένων καὶ κυρωθέντων θιγῆσαι ποτε μονομερῶς κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν, εὐχόμεθα ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς κατευοδοῖ πάντοτε

τὰ πάντα ἐν πάσῃ χάριτι καὶ εὐλογίᾳ ἐπ' ἀγαθῶ καὶ διατελοῦμεν μετ' ἐγκαρδίου ἀγάπης καὶ τιμῆς»¹⁷. Ἰδού, λοιπόν, πῶς αἱ ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι ἐπιλύουν ἐν ἀμοιβαίᾳ κατανοήσει καὶ ἀγάπῃ καὶ «ἐν ὥραις ἀγαθαῖς», τὰς ἀναφυομένας διαφορὰς εἰς τὰς μεταξὺ αὐτῶν σχέσεις καὶ προβαίνουν εἰς διορθώσεις, βελτιώσεις, μετατροπὰς, ἀναθεωρήσεις τῶν Συνοδικῶν κειμένων, ὅπου ταῦτα δεῖνται, πρὸς τὸ συμφέρον τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης, τοιούτων παρεμβάσεων.

Η. Εἰς τὴν προτελευταίαν Ἡ ἀρίθμῳ τοῦ Γράμματος τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος γράφονται τὰ ἑξῆς: «Κατὰ ταῦτα, ἀδελφικῶς καὶ ἐν Κυρίῳ παρακαλοῦμεν ὅπως μὴ προωθηθῇ εἰς συζήτησιν ἐπὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸ ὡς ἄνω θέμα ἐπὶ ζημίᾳ τῆς εἰρήνης τῆς καθόλου Ἐκκλησίας καὶ δημιουργίᾳ ποικίλων ἀντεγκλήσεων καὶ ἐρίδων ἀνωφελῶν τε καὶ ματαίων».

Εἰς ἀπάντησιν τῆς παρακλήσεως ταύτης, γνωστοποιοῦμεν τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι, ὅτι δὲν ἦτο οὔτε πρέπον οὔτε δυνατόν ἡ Σεπτῇ Ἱεραρχίᾳ τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος νὰ διαγράψῃ καὶ νὰ ἀποσύρῃ ἐκ τῆς Ἡμερησίας Διατάξεως αὐτῆς τὸ θέμα ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ μνημόσυνον τοῦ Πρώτου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος». Ὅθεν, ἀνεγνώσθη ἡ ἐν προκειμένῳ Εἰσήγησις κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 13ης Ὀκτωβρίου 1999 ὑπὸ τοῦ Συνοδικῶς ὀρισθέντος Εἰσηγητοῦ Μητροπολίτου Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομου. Εἰς δὲ τὸ **Ἀνακοινωθέν** τῆς ὡς ἄνω ἡμέρας ἐδημοσιεύθησαν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ταῦτα:

«Γενομένης προσευχῆς ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος ἔδωκε τὸν λόγον εἰς τὸν πρῶτον Εἰσηγητὴν τῆς ἡμέρας Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομον. Ὁ Σεβασμιώτατος Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος ἀνέπτυξε τὸ θέμα: «Περὶ τῆς μνημονεύσεως τοῦ ὀνόμα -

17. Βλέπε Μητροπολίτου Μεσσηνίας Χρυσόστομου Θέμελη, «Περὶ τῆς μνημονεύσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ Πρώτου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος», Ἀθῆναι 1999, σελ. 31-38, καὶ δὴ σελ. 36-37.

τος τοῦ πρώτου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος”. Ὁ Σεβασμιώτατος Εἰσηγητὴς κατέληξεν ὡς ἑξῆς:

“Ἐκ τῶν ληφθεῖσων ἀπαντήσεων περὶ τῆς μνημονεύσεως τοῦ ὀνόματος τῶν Πατριαρχῶν καὶ τῶν Προκαθημένων τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, κατὰ τὴν Ἐκφώνησιν «Ἐν πρώτοις μνήσθητι, Κύριε...», ἀνακεφαλαιωτικῶς γνωστοποιεῖται, ὅτι εἰς τὰ Πατριαρχεῖα Οἰκουμενικόν, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Ρωσσίας, Σερβίας καὶ Γεωργίας, ὡς καὶ εἰς τὰς Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, τῆς Πολωνίας, τῆς Ἀλβανίας καὶ τῆς Τσεχίας καὶ Σλοβακίας, μνημονεύεται μόνον ὁ Προκαθήμενος αὐτῶν. Δὲν μνημονεύεται ἡ Ἱερὰ Σύνοδος. Ὁ δὲ Πατριάρχης Γεωργίας, μνημονεύει ἐν συνεχείᾳ: “Τῶν Μακαριωτάτων καὶ Ἀγιωτάτων Πατριαρχῶν καὶ Προκαθημένων καὶ τῶν Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Γεωργίας». Ἐπίσης εἰς τὴν Αὐτόνομον Ἐκκλησίαν τῆς Φιλανδίας μνημονεύεται ὁ Ἀρχιεπίσκοπος.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω, λοιπόν, μόνον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος δὲν μνημονεύεται ὁ Προκαθήμενος Αὐτῆς, Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος Χριστόδουλος.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα κανονικὸν ὁδηγὸν τὰς ὡς ἄνω “Ἀπαντήσεις περὶ τῆς μνημονεύσεως τοῦ ὀνόματος τῶν Πατριαρχῶν καὶ τῶν Προκαθημένων τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν”, ἐκ τῶν ὁποίων πληροφορεῖται αὕτη, ὅτι μόνον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος δὲν μνημονεύεται ὁ Προκαθήμενος Αὐτῆς, Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος, καὶ ἔχουσα ὡσαύτως ὑπ’ ὄψει Αὐτῆς τὴν “Κανονικῶς ἐνδεδειγμένην μνημόνευσιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Πρώτου ἐν τῇ Αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος”, ὡς ἀνεπτύχθη ἀνωτέρω εἰς τὴν παράγραφον 8 τῆς Εἰσηγήσεως ταύτης, ἐπιβάλλεται νὰ ἐνεργήσῃ κανονικῶς καὶ συγκεκριμένως ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ΛΔ’ Κανόνος τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ἀναφερομένου εἰς τὸν “Πρῶτον” Αὐτοκεφάλον Ἐκκλησίας, ὡς ἀνωτέρω εἰς τὴν παράγραφον 6 ἀνεπτύχθη τὸ θέμα τοῦτο λεπτομερῶς, ἵνα κα-

θιερωθῇ ἡ μνημόνευσις τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

Ἐξ ἄλλου, λαμβανομένου ἐπίσης ὑπ’ ὄψιν, ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος δὲν μνημονεύεται εἰς τὰ Πατριαρχεῖα Οἰκουμενικόν, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Ρωσσίας, Σερβίας, Ρουμανίας καὶ Γεωργίας, καὶ εἰς τὰς Ἐκκλησίας Κύπρου, Πολωνίας, Ἀλβανίας, Τσεχίας καὶ Σλοβακίας, εἰς δὲ τὸ Πατριαρχεῖον Βουλγαρίας μνημονεύεται μετὰ τὸν Πατριάρχην καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, καὶ δεδομένου ἐπίσης, ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος εἶναι “ἀπρόσωπος θεσμός”, ὡς ἀνωτέρω ἐγράφη, ἐνδείκνυται νὰ μὴ μνημονεύηται ἡ Ἱερὰ Σύνοδος κατὰ τὴν Ἐκφώνησιν “Ἐν πρώτοις μνήσθητι Κύριε, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν Χριστοδούλου, τοῦ ὁρθοτομοῦντος τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας”. Ἀπὸ δὲ τοὺς Μητροπολίτας τῶν Νέων Χωρῶν: “Ἐν πρώτοις μνήσθητι, Κύριε, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἡμῶν Βαρθολομαίου καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν Χριστοδούλου, τῶν ὁρθοτομοῦντων τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας».

Πρὸς τοῦτο, ἡ Σεπτῇ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διὰ εἰδικῆς Αἰτήσεως Αὐτῆς, ἀπευθυνομένης πρὸς τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κύριον Βαρθολομαῖον καὶ τὴν περὶ Αὐτὸν Ἀγίαν καὶ Ἱερὰ Σύνοδον, τῆς Αἰτήσεως συνοδευομένης μετὰ τῆς Ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου Εἰσηγήσεως, θὰ ζητήσῃ τὴν ἔκδοσιν κανονικοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου, διὰ νὰ γίνεται ἡ μνημόνευσις τοῦ “Πρώτου” τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐκφώνησιν “Ἐν πρώτοις μνήσθητι, Κύριε...”, ὡς ἀμέσως προηγουμένως ἀνεγράφη, παραλειπομένης τῆς μνημονεύσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἡ ὁποία Ἱερὰ Σύνοδος εἰς τὸ Δεκατετράπτυχον τῶν ἀνὰ τὴν Οἰκουμένην Πατριαρχικῶν καὶ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν μνημονεύεται μόνον ἐν τῷ Πατριαρχεῖῳ Βουλγαρίας μετὰ τὸν Πατριάρχην καὶ ἐν τῇ Αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπικολούθησε σύντομος συζήτησις καὶ ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος ὑπέβαλε τὴν πρότασιν, ὅπως τὸ θέμα, τὸ ὁποῖον ἐτέθη ὡς καὶ συν-

αφή πρὸς αὐτό, ἀνατεθοῦν εἰς τὴν Συννοδικὴν Ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῶν Νομοκανονικῶν καὶ Δογματικῶν Ζητημάτων, ἢ ὅποια ἐπισκεπτομένη τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, θὰ συζητήσῃ ὅπως ἀπὸ κοινοῦ ἐπιδιωχθῇ ἢ διαμόρφωσις μιᾶς συμφωνίας, ἐπωφελοῦς δι' ἀμφοτέρους τὰς Ἐκκλησίας. “Ἡμεῖς ἐδῶ”, εἶπεν ὁ Μακαριώτατος, “δὲν ἔχομεν καμίαν πρόθεσιν νὰ αὐξήσωμεν τὴν ἔντασιν καὶ ἐπιλέγομεν αὐτὴν τὴν ὁδόν, διότι αἱ ἐπιστολαὶ δὲν δύνανται νὰ ἀναπληρώσουν τὴν δύναμιν τῆς προσωπικῆς ἐπικοινωνίας καὶ μάλιστα, ὅταν πρόκειται περὶ ἐκπροσώπων δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν”. Ἡ πρότασις τοῦ Μακαριωτάτου ἐγένετο ὁμοφώνως ἀποδεκτή¹⁸.

Παρὰ ταῦτα ὅμως, ἡ Συννοδικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν συνάντησιν αὐτῆς ἐν Φαναρίῳ τῇ Ἑβδομάδι τῶν Βαΐων τοῦ ἔτους 2001, ἀποσταλεῖσα καὶ ἐλθοῦσα διὰ νὰ συζητήσῃ μετὰ τῆς Συννοδικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διὰ τὸ θέμα τῆς μνημονεύσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ Πρώτου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, ὡς «καὶ συναφῇ πρὸς αὐτό» θέματα, εὐρέθη πρὸ ἀρνήσεως συζητήσεως τοῦ ὡς ἄνω θέματος καὶ συναφῶν πρὸς αὐτό.

Περαιτέρω τὸ γραφόμενον εἰς τὸ τέλος τῆς ἀριθμήσεως Η' τοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος περὶ «ζημίας τῆς εἰρήνης τῆς καθόλου Ἐκκλησίας καὶ δημοουργίας ποικίλων ἀντεγκλήσεων καὶ ἐρίδων ἀνωφελῶν τε καὶ ματαίων», εὐρίσκει τὴν κανονικὴν ἀπάντησιν αὐτοῦ εἰς τὸ τέλος τῶν Ἀποστολικῶν Ἱερῶν Κανόνων, ἔνθα συνιστῶνται τὰ ἑξῆς: «Ταῦτα καὶ περὶ κανόνων ὑμῖν διατετάχθω παρ' ἡμῶν, ὧς Ἐπίσκοποι. Ὑμεῖς δὲ ἐμμένοντες μὲν αὐτοῖς σωθήσεσθε καὶ εἰρήνην ἔξετε· ἀπειθοῦντες δὲ κολασθήσεσθε καὶ πόλεμον μετ' ἀλλήλων αἰῶδιον ἔξετε, δίκην τῆς ἀνη-

κοίας τὴν προσήκουσαν τινύντες»¹⁹.

Ἐν ἀντιθέσει, λοιπόν, πρὸς τὴν Κανονικὴν ταύτην ἐπιταγὴν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι γνωστόν, ὅτι εὐρίσκεται ἀκουσίως εἰς ἀντικανονικὰ περιπτώσεις, πρῶτον ἀναφορικῶς πρὸς τὴν μνημόνευσιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Πρώτου Αὐτῆς, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος, καὶ δεύτερον ἀναφορικῶς πρὸς τὸν χωρισμὸν τῆς Ἱεραρχίας αὐτῆς εἰς Μητροπολίτας τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος καὶ εἰς Μητροπολίτας τῶν λεγομένων Νέων Χωρῶν. Τὰ ἀντικανονικὰ γεγονότα ταῦτα, χρονολογούμενα ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, εἶναι μία ῥίζα πικρίας τῆς Ἐκκλησίας ταύτης.

Θ. Τέλος, εἰς τὴν τελευταίαν Θ' ἀρίθμησιν τοῦ Ὑμετέρου Πατριαρχικοῦ Γράμματος γράφονται ταῦτα: «Πληροφορούμεθα, ὅτι καταναλίσκεται κόπος πολὺς πρὸς θεμελίωσιν δικαιώματος καὶ δυνατότητος τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος νὰ ἀπονεύμῃ τίτλους ὑπερτίμων καὶ ἐξάρχων εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς τῆς δικαιοδοσίας αὐτῆς».

Ἐπὶ τοῦ, ὡς μὴ ὄφελεν, ἀναφνέοντος παρ' Ὑμῖν ζητήματος τούτου παρατηροῦμεν...», γράφεται εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Γράμμα, «...ὅτι οἱ τίτλοι “ὑπέρτιμος καὶ ἐξαρχος” τῶν Μητροπολιτῶν διετηρήθησαν καὶ διατηροῦνται διὰ τοὺς Ἱεράρχας τῶν τεσσάρων πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων καὶ τῆς Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, διὰ ἱστορικοκανονικοὺς λόγους, ἐφ' ᾧ καὶ δὲν συμφωνοῦμεν νὰ ἀποδοθοῦν καὶ εἰς τοὺς Ἱεράρχας τῆς ὑφ' Ὑμῶν Ἐκκλησίας ἀνάλογοι τίτλοι».

Εἶναι ὅμως γνωστόν, ὅτι αἱ ὑπερτίμια καὶ ἐξαρχίαι σχετίζονται πρὸς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς τίτλους, πρὸς τὰ πρεσβεῖα τιμῆς καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν. Οὕτως αἱ ὑπερτίμια καὶ ἐξαρχίαι εἶναι συνδεδεμέναι οὐσια-

18. Βλέπε «Ἡ τακτικὴ σύγκλησις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος - Ἀθῆναι, 5-14 Ὀκτωβρίου 1999 - Εἰσηγήσεις καὶ Ἀνακοινωθέντα», Ἀθῆναι 1999, σελ.460-462.

19. Βλέπε «Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων», τόμος δεύτερος, Ἐκδοσις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1955, σελ.180.

στικῶς οὐχὶ μετὰ τῶν ἐπαρχιωτῶν Ἀρχιερέων, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν εἰς τὰς ὁποίας καθίστανται Ποιμενάρχαι, ἀνεξαρχήτως μεγάλου ἢ ἐλαχίστου ἀριθμοῦ Χριστεπωνύμου Πληρώματος, ἐνίοτε δὲ δίδονται ἔνεκα «φιλοτιμίας»²⁰.

Γράφεται, περαιτέρω, εἰς τὸ Ὑμέτερον Πατριαρχικὸν Γράμμα, ὅτι αἱ ὑπερτιμῖαι καὶ ἐξαρχίαι διατηροῦνται διὰ μόνους τοὺς Ἱεράρχας τῶν τεσσάρων πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων καὶ τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. Ἐπομένως, ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου, Αὐτοκέφαλος οὖσα, καὶ οὐχὶ Πατριαρχεῖον πρεσβυγενές, ἔχει καὶ αὕτη τὸ προνόμιον τῆς ἀπονομῆς τοῦ τιμητικοῦ τίτλου ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου εἰς Ἀρχιερεῖς τοῦ κλίματος αὐτῆς. Προσέτι δὲ καὶ ἡ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας ἔχει ὑπερτιμῖας καὶ ἐξαρχίας. Κατ' ἀκολουθίαν, λοιπόν, μόνη ἡ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὸ Πατριαρχικὸν Γράμμα, δὲν δικαιούται ἵνα ἔχῃ ὑπερτιμῖας καὶ ἐξαρχίας, καθὼς ἐπίσης αὕτη καὶ μόνη δὲν δικαιούται ἵνα μνημονεύῃ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐν αὐτῇ Πρώτου.

Παναγιώτατε Ἀδελφέ,

Εἰς τὸ Ὑμέτερον Πατριαρχικὸν Γράμμα ὑπ' ἀριθμ. 983 τῆς 30ῆς Σεπτεμβρίου 1999 πρὸς ἡμᾶς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἀνὰ χεῖρας ἀπάντησις ἡμῶν, παρατηρεῖται, ὅτι εἰς ὅλας τὰς ἐν αὐτῷ ἐννέα Α-Θ ἀριθμήσεις, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐπὶ χρονιζόντων ζητημάτων ἀπασχολοῦντων τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀπορρίπτει ἐκ τῶν προτέρων πᾶσαν μετ' αὐτοῦ συζήτησιν, συνεργασίαν καὶ ἐνασχόλησιν. Τοῦτ' αὐτὸ ἐπανελήφθη καὶ κατὰ τὰς προσφάτους διμερεῖς συνομιλίας. Καὶ εὐλόγως ἢ καθ' ἡμᾶς

Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία διερωτᾶται καὶ διαπυνθάνεται· διατί τοιαύτη ἀκραία καὶ ἀφιλάδελφος συμπεριφορὰ πρὸς Αὐτὴν παρὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας; Μὴ καὶ δὲν εἶναι ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν διαρκῆς καὶ μόνιμος συμπαραστάτης καὶ βοηθὸς τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας; Μὴ καὶ δὲν ἀρδεύει διὰ τῶν στελεχῶν αὐτῆς κληρικῶν τὰς ἐκκλησιαστικὰς παροικίας τῆς διασποράς; Μὴ καὶ δὲν προκινδυνεύει ἐν τῇ ὑπερασπίσει τῶν δικαίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως; Δὲν εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐκείνη ἣτις εἰς πρώτην ζήτησιν παρεχώρησε προθύμως εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον πολύτιμα στελέχη Αὐτῆς ὡς οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Τιράνων καὶ Πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος καὶ Ἀμερικῆς κ. Δημήτριος καὶ πλειάδα Ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου; Δὲν εἶναι ἡ αὕτη Ἐκκλησία ἣτις ἀφειδῶς προσφέρει λαϊκὰ Αὐτῆς στελέχη πρὸς ἐπ' ἀνδρῶσιν θέσεων τῆς Πατριαρχικῆς δικαιοδοσίας; Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος δὲν στηρίζει τὸν θεσμὸν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας διὰ διοργανώσεως ἐπισκέψεων πρὸς Αὐτὴν ἑκατοντάδων καὶ χιλιάδων πιστῶν κατ' ἔτος; Δὲν εἶναι Ἱεράρχαι Αὐτῆς ὅσοι ἀποστέλλουν πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίαν τὴν «λογίαν» αὐτῶν; Διατί ἐπομένως τοιαύτη καὶ τοσαύτη ἀφιλάδελφος συμπεριφορὰ τῆς πάλαι Μητρὸς πρὸς τὴν ἤδη Ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος; Τίς ὑμᾶς ἐβάσκανε καὶ ὥθησεν εἰς λόγους καὶ πράξεις ἡκιστα συμβιβαστέμους πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης;

Ὅθεν, ἐπισφραγίζοντες τὸ ἀνὰ χεῖρας ἡμέτερον Γράμμα, παραθέτομεν ἐκ τοῦ προαναφερθέντος εἰδικοῦ συγγράμματος τοῦ Μητροπολίτου Σάρδεων Μαξίμου «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ» τὰ ἑξῆς: «Κατακλείοντες ἐνταῦθα...» γράφει «...τὴν παροῦσαν ἡμῶν ἐργασίαν, ἐπιθυμοῦμεν, ἅπαξ ἔτι, νὰ τονίσωμεν, ὅτι ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ἀδιαμφισβητήτου ταύτης ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος εἶχε πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὴν ἐννοίαν τῆς, ἣν ἐπλήρου, διακονίας ἐν τῷ Ὁρθοδόξῳ κόσμῳ καὶ ἀναμέσον τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, οὐδέποτε ἐκλαβὼν ἢ καὶ ἀσκήσας τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἐν τῇ ἐννοίᾳ ἰδιο -

20. Βλέπε Ἰβάν Σοκόλωφ, «Ἐπαρχιακὰ Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως», Πετροῦπολις 1915, σελ.63-64. Μητροπολίτου Μεσσηνίας Χρυσοστόμου Θέμελη, «Περὶ τοῦ τρόπου ἀπονομῆς τῶν ὑπερτιμῶν καὶ ἐξαρχιῶν τῶν Μητροπόλεων τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος», Ἀθῆναι 1999. Βλασίου Φειδᾶ, «Ὁ ἐκκλησιαστικὸς τίτλος τῶν ὑπερτίμων καὶ ἐξάρχων». Ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἐκκλησία», 1995.

τύπου ὀρθοδοξοφανοῦς τινος “νεο-παπισμοῦ...”. Ἀλλ’ ἐὰν κατὰ τὸ παρελθὸν ὁ Οἶκος - μενικὸς Θρόνος ὑπῆρξεν ἄκρως εὐαίσθητος ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ἀπὸ τῆς πρωτοθρόνου αὐτοῦ θέσεως ἀπορρεούσης εὐθύνης καὶ συνεπῆς πάντοτε πρὸς τὴν περὶ διακονίας ἐντολὴν καὶ πρὸς τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου, ἰδιαζόντως σήμερον μένει στερωτῶς προσκεκολλημένος καὶ ἀπολύτως ἀφωσιωμένος εἰς τὴν οἰκουμενικὴν αὐτοῦ ἀποστολὴν, ὅπως μὴ παύσῃ ἀσκῶν τήν, ἣν κέκτηται, κανονικὴν ἐξουσίαν ἐν τῷ χώρῳ τῶν ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐν τῷ πλαισίῳ πάντοτε τῆς ἐν ἀδελφικῇ συλλογικότητι ἐκφραζομένης ἐννοίας τῆς διακονίας, ἕτοιμος ἵνα ἐν παντὶ καὶ πάντοτε ἐξυπηρετήσῃ τὰς ἀδελφὰς Ἐκκλησίας καὶ τὴν μεταξὺ τούτων ἐνότητα, ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς ἀνὰ τὸν κόσμον ἀποστολῆς τῆς Ὁρθοδόξιας πρὸς δόξαν Χριστοῦ»²¹.

21. Βλέπε Μητροπολίτου Σάρδεων Μαξίμου, ἔνθα ἀνωτέρω, σελ.352-353.

Ἐπισημαίνομεν λοιπὸν τὴν ἐν τῷ ὧς ἄνω κειμένῳ βαρυσήμαντον φράσιν «ἐν τῷ πλαισίῳ πάντοτε τῆς ἐν ἀδελφικῇ συλλογικότητι ἐκφραζομένης ἐννοίας τῆς διακονίας, ἕτοιμος εἶναι –ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος– ἵνα ἐν παντὶ καὶ πάντοτε ἐξυπηρετήσῃ τὰς ἀδελφὰς Ἐκκλησίας», καὶ προσθέτομεν τὴν βεβαίαν καὶ ἀπερικλόνητον πίστιν ἡμῶν ὅτι τὴν αὐτὴν «ἐξυπηρετικήν διακονίαν» θὰ ἐπιδείξῃ καὶ διὰ τὴν Ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν αἰτημάτων Αὐτῆς, ὡς ἀναγράφονται ταῦτα ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας ἀπαντητικῷ Γράμματι ἡμῶν.

Ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ αὖθις τῇ Ὑμετέραν Παναγιότητα κατασπαζόμενοι φιλήματι ἀγάπης ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν διατελοῦμεν

Ἐλάχιστος ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιεραρχίατεὺς
Ἀρχιμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

